kaynak

BALIKESİR HALKEVİ

ÜÇÜNCÜ YIL: 30

19 TEMMUZ 1935

Sayfalarımız devriminin ve Halkevlerin çizdiği derin ve geniş anlamının içine giren bütün yazılara açıktır.

İÇİNDEKİLER

Devrim	Kenan Akman
Zağnos Paşa	M. Ekrem Çavuldur
Hatice Teyze	İ. H. Akay
Dursunbeyde bıçakçılık	H. Turhan Dağlıoğlu
Edebiyatta yeni yollar	Nafi Güğer
Cevahir kuşu	İ. H. Akay
Türk çocuğu diyor ki (Şiir)	N. Z.
Gurbetten Gurbete (Şiir)	Kâzım Özkan
Bir rüya gördüm	Mükerrem Kâmil
Vatan fedailerine (Şiir)	Vahdet Başaran
Köy çevrimi	Nuri Dündar
Edremit - Güre ılıcası	Kerim Ömer Çağlar
Balıkesirde halk inanmaları	A. Osman Balkır
Balıkesirde bağcılık	Halil İbrahim
Maniler	A. Osman Balkır

Kaynak her ayın on dokuzunda çıkar.
Her ayın ilk haftasından sonra gelen yazılar bir sayı sonraya bırakılır.
Kaynağın bir yıllığı 150 kuruş
Altı aylığı 80 kuruştur

Kaynağa para ile bilit konmaz yalnız memlekete faydalı ve devrimin yayılmasına yarar eserlerin bilitleri parasız konur.
ADRES: Balıkesir Halkevinde Kaynak dergisi.

İyesi: T. Fikret Sılay

Yayın Direktörü: Abdi Ağabeyoğlu

Kaynak

Balıkesir Halkevince çıkarılır Aylık Kültür derkisi

Yaratıcı Devrim

Güneş bu defa doğu ile batının birleştiği noktada doğmuştur ve... Yükseliyor..

Bu üsnomal (harikulâde) oluşun (vakıa) hakikiğ sebepleri büyük ulusal değerlerden ve bizzat ulusun yepyeni taazzuv fiziyolojisinden fışkırmıştır..

Tarih muhtelif böleklerinde bize çok egemenliklerin adlarını verir. Ve biz bunların hepsine (ulus) deriz. Ancak bu ulusların oluşlarına, doğuşlarına ayrı ayrı etgeler yol açmıştır.

Ekonomik zaruretlerle bir araya toplanarak uluslaşmış bir Amerikan ulusu, feodaliteden imparatorluğa yani erkinliğe ve egemenliğe geçen bir Alman ulusu, ulus olarak aynı anlamda olmalarına rağmen örgütleri (teazzileri) bakımından birbirlerine benzemezler..

Türkiye Cümhuriyeti ise başka bir bölekte, imparatorlukların yıkılmasile ortaya çıkan egemenlikler böleğindedir.

Artık yaşama kapasitesi kalmıyan kurt yenikli kupkuru bir ağaç gövdesi gibi göçmüş imparatorlukların yerinde taptaze bir filiz gibi hayata atılan bu tip uluslar tabiatın kendilerine anıkladığı türlü sertliklerle didişmek ve yaşamalarını kökleştirmek yerindedirler Göçüp gidenlerden kendilerine yarar en küçük bir değer kalmamıştır. Bununla beraber çok kez yeni işi bir müddet eskinin elemanlarına gördürmek zorluğuna da katlanacaklardır. Ve ancak bütün bu güçlükleri yendikten sonradır ki yaşayacaklardır.

Türk devrimi de Osmanlı imparatorluğundan ancak bir sürü gaile tevarüs etmiştir. Erkinliğimizin düşmanlar elinden kurtarılması bu gailelerin en başında bulunuyordu O, bütün müesseseleri yenilemek yerinde idi. Yurdu yeni baştan kuracak, ulusu yeni baştan yapacaktı. Orta çağdan bugüne geçmek ve bir ulus olmak ancak bunları bütünlemekle mümkün olacaktı. Bütün bunların kolay aşılır zorluklar olmadığı meydandadır. Devrim işte bütün bu çetin merhaleleri kuvvetli ve çevik adımlarla aşmıştır. Bu da o demektir ki derin bir yokluk ve büyük bir zorluk içinde bugünkü varlığımızı ortaya koymuş bir söz ile yaratmıştır..

Bununla beraber sözümüze ekliyelim ki erkinlik ve egemenliğimizin kökleştirilmesi, yurdun ileri düşünüşlere göre kurulması,ulusun ileri şartlara göre anıklanması yolunda henüz herşey bitmiş değildir.Karşıt olarak bu yolda daha çok işimiz vardır. Halkevlerinin ülkücü varlığı herşeyden önce bu işlerin başındadır.

Kenan Akman

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Tarih tetkikleri :

Zagnos paşa ve Balıkesirle alâkası [1]

— 3 —

Zağnos paşa camisinin minberi
(Bir kısmi eski parçalarından)

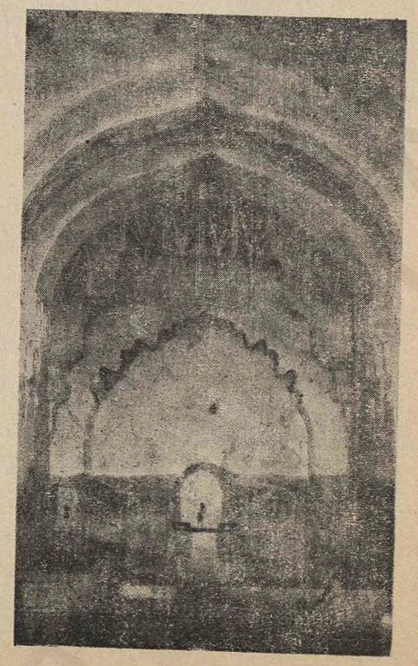
Osmanlı imparatorluğu vukuatına taallük eden tarihî hadisat arasında yüksek bir mevki kazanmış olan Zağnos Paşa, Balıkesirde birçok eserler vücuda getirdikten sonra hayata göz yummuş ve bu topraklarda ebedî istirahata çekilmiştir. Bu büyük adamı, birde Balıkesirde menkûp ve mütekait olarak kaldığı günlerde gözden geçirelim.

Çok teessüre şayandır ki Paşanın Balıkesirle alâkasını ancak vücude getirmiş olduğu asarı göz ile görmekten müteba - kisini de dönen rivayatden istidlâl edebileceğiz. Zağnosun imparatorluğun umumî işlerindeki hizmetlerinden en mühimlerini pek kısa olarak kaydetmek imsakini gösteren tarisden Paşanın Balıkesirdeki hususiyatına dair malumat beklemek şübhesiz fuzulidir!.

Zağnos Paşa, muhtelif memleketlerde Cami, Hamam, Bekârhane, suyulları tamiratı, Mescit, köprü gibi halka yarayan eserler vücuda getirdiği gib Balıkesirde de büyük bir cami , hamam , imaret , Muallimhane, Mektep ılıca gibi mühim eserler inşa ettirmişdir. O ve ondan sonraki zemanlarda Balıkesir halkına mesire mahalli olan bir su başından Balıkesire su da isale etmişdir. [2]

Zağnus paşa , Balıkesirdeki eserlerini vücuda getirdiği zamanlar Balıkesir şehrinin dağınık mahallelerden ibaret olduğu anlaşılıyor. Şehrin garbını teşkil eden

[2] Karasi meşahiri; İsmail Hakkı, sahife; 124

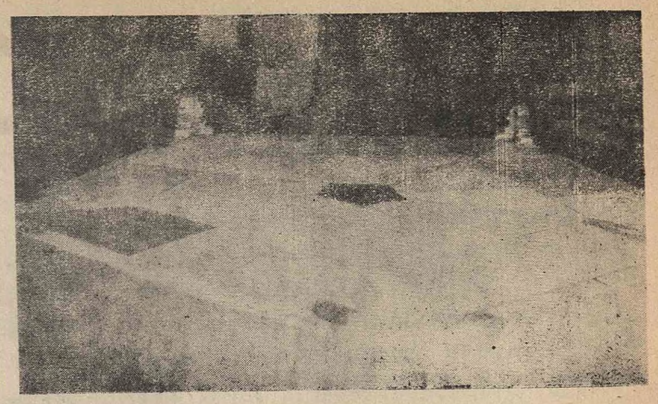

Zağnos Paşa hamamı kurnalarından birinin görünüşü
(500 sene önceki Türk mimarisi)

1 birinci ve ikinci yazılar Kaynağın 26, 27 inci sayılarında çıkmışdır.

yüksek yerlerde Balıkesirin Karesi oğullarından Osmanlılara intikali esnasındaki maaruf kumandanlar arasında adı geçen Kara oğlana izafe edilmiş olan elyöm de bu namla anılan Kara oğlan mahallesi, şimalinde Ûmeradan Kayabey, hacı Oruçbey Gazi namlarına izafe olunmnş Kayabey ve Oruçgazi mahalleleri bulunduğu gibi şarkında da Hacı Umure izafe edilen Umurbey ve Yıldırım Bayezidin camii bulunduğu için YıldırımBayezide izafe olunan Yıldırım mahalleleri bulunmakta imiş . [3] Zağnos , Balıkesir şehrindeki eserlerin - den en mühimlerini bu mahallelerin vasatındaki en güzel noktayı seçerek bina ettirmiştir. Halen Karesi türbesi addedilen bina hakikaten Karesi ve oğullarının medfenini teşkil ediyorsa onlara tekarrübü de gözden ırağ etmemiştir. Zağnosun camiini, hamamını, muallimhane

[3] Hacı oruç bey Gazi ile Hacı Umur kayıtlarından evvelkısı Kaya beyin [876 h.] de - biraderi İskender bey tarafından --- tanzim idilen vakıfnamesinde aynen mündericdir. [Vakıfname Balıkesir Evkaf dairesindedir.] İkincisi de elyövm Umurbey mahallesinde bulunan istihlası müteakip tamir gören Umurbey mescidinin iç kapısı üzerine eski binasından naklen konmuş olan taş üzerindeki 815 tarihli kitabede aynen mukayyetdır , Namlarına mahalle ve mescit izafe olunan bu iki şahsiyetin karesi meşahirinde bahsedildiği vechile namdar Osmanlı Ümerasından Timurtaş paşazade Oruç ve Umur beyler olduğu anlaşılıyor . Tarihde görüldüğü üzre (Timur) hadisesini müteakip (Yıldırım) ın oğlu İsa Çelebi Balıkesiri merkez ithaz etmiştir. Timurlenğin salıverdiği Şehzade Musa Çelebi ile Timurtaş paşa da İsa Çelebinin yanına gelmişlerdi . Timurtaş paşa, İsa Çelebinin Mehmet Çelebiye mağlubiyetinde neferi tarafından katledilmişti . Bu fetret devrinde Timurtaş zadelerin Balıkesirde oturdukları ve kendi namlarına birer mescit yapdırdıkları ve mescitlerin bulundukları mahallere de namlarının izafe edildiği anlaşılmaktadır.

Zağnos-Paşa hamamının göbek taşı
(500 sene önce Türk mimarisi)

ve sairesini kurdurduğu bu mevkiin öyle bir hususiyeti vardırki Balıkesir şehrinde yazın en boğucu sıcaklarında Zağnos Paşa camiinın herhangi bir tarafına oturursanız hafif bir esintinin serinliğinden istifade edersiniz Paşanin bu mevkii intihabdaki isabeti derkârdır.

Oruçgazi mescidi ve Kayabey camii ile Karaoğlan camii arasındaki sahada Kavukcu ve Yoğurtcu camilerinin mevcudiyetini görüyoruz. Eski padişahların Kavukcu, Yoğurtcu ve saireci başıları olduğu gibi vüzerasının da kavukcu ve yoğurtcusu olacağı tabiidir. Bu camileri vücude getirmiş olan zatların da Zağnos gibi menkübinden olduğuna dair tarihî bir rivayet olmadığına ve halk arasında dönen rivayetlere göre bu adamların Zağnos Paşanın maiyeti oldukları anlaşılıyor. [1] Bilhassa yoğurtcu camii kakkında Zağnosu alâkadar eden mühim bir rivayetden burada bahsedeceğiz. Yoğurtcu camii (Mirzabey) mahallesinde bulunmaktadır. Bu camiin hareketi arzdan evvel Zağnos camiinin ufak bir modeli olduğunu, tek kubbeli v- medhalinde yekpare sütunlara istinat eden ufak kubbelerden

(1) Balıkesiri Rehberi. Harbutlu Saraç zade yüzbaşı İshak hakkı. Sayfe; 66 - 67

ibaret bir sakafa malik bulunduğunu eski şeklini bilenler söylemektedir. Bu şekildeki camii Zağnos paşa, yapdırmış; Yoğurtcusu namına izafe etmiş. Bu camiin Zağnos tarafından yapdırılması sebeblerine gelince: Camiin yerinde halen bulunduğu mahallenin ismini taşıdığı (Mirzabiy) in mescidi varmış bu (Mirzabey) ise (Timur) Ümerasından Balıkesirde yerleşen bir tatarmış. O civarda bir de misafirhanesi varmış kendisi ve akrabası da Mescidin avlusunda medfun imiş. Zağnos paşa, Balıkesirde bulunduğu sıralarda (Timurlenk) istilâsı bakayasından olan Mirzabeyin bırakdığı bu asarı ortadan kaldırmak maksadile mescidi yıkdırmış. Ve hattâ avlusundaki mezarlardan kemikleri çıkardup yaktırmiş ve küllerini havaya savrutmuş! (Mübalağa) bu suretle tatarlardan intikam almış [1] Zağnosun bu şekilde olmasa bile Osmanlı impratorluğunun ve bilhassa Paşanın sıhriyet suretile mensubu bulunduğu Osmanlı hanedanının Bieman düşmanı olan Timurun istilâsından vatanında bir nişane bırakmamağa çalışması pek tabiî olduğu gibi yıktırmış olduğu (Mirzabey) mescidi yerine de muhteşem bir cami yaptırmakla Osmanlı mevcudiyetini o zamanın halkına bu suretle göstermesi de tabiidir.

(Timur) hâdisatındaki tarihî vekayiin ceryan tarzları, bu rivayetin pekde uydurma birşey olmadığını göstermektedir. Bugün için elde bir vesika olmasa bile Timur) askerinin Bursayı istilâdan dönüşünde bir kolun Balıkesir ve havalisini"Nehb ve garet„ ettiklerini tarih kaydetmektedir [Mirzabey] isminde bir tatar emirinin Balıkesirde tevekkuf ederek yerli halka gösterdiği hüsnü muamele neticesinde bu beldede yerleşerek mevzu bahs asarı vücuda getirdiği istibat edilemez. [2]

Zağnos paşa hakkında Balıkesir halkı arasında dönen rivayetlerden biri de Paşaya [Zağnos] "Vechi tesmiyesi" hakkındadır. Mehmet paşanın muharebelerden birinde düşman saflarına yırtıcı kuşlar gibi saldırışını gören Padişah:

— Mehmede bak Zağnos [3] gibi saldırıyor..

Demiş. Bay İsmail Hakkı Karesi meşahirinde sahife: 130 da paşanın adının Mehmet olduğuna dair vakfiyesinde bir kayt olmadığını bin yüz tarihlerinden sonra mahkemei şer'iye sicillerinde Mehmet ilâvesile zikredildiğini yazıyorsada Balıkesir evkaf dairesindeki 991 tarihli Bostan çavuş vakfiyesinde Zağnus Mehmet paşa diye zikredilmektedir. Sicilli Osmanide de aynı suretle zikreolunuyor. Yukarıya naklettiğimiz rivayet de bunlara tevafuk ediyor .

Diğer bir rivayete göre Zağnos paşa, Balıkesirdeki camiini yaptırmağa başladığı sırada şahsî düşmanları, Fatih Sultan Mehmede:

— Zağnos sana karşı durmak üzere Balıkesirde bir kale yaptırıyor.. Demişler ! Padişah. paşa hakkındaki tezviratın esassızlığını bilmekle beraber kıyafetini tebdil ederek Balıkesire bir buçuk saat mesafede halen Ayşebacı adile anılan

[1] Bu rivayeti halen Nazilli orta mektep müdürü bay Eminittin çelikten işitmiştim. Daha esaslı malûmat elde etmek için beraber soruşturmalarda bulundusakta bir şey elde edememiştik.

[2] Yüzbaşı zade bay Kemal Mirza bey mescidile misafir hanesi hakkında Türk dili gazetesindeki bir yazısında mahkemei şeriye sicillâtına istinaden malûmat vermiştir. Mumaileyh bu yuzısında Mirza beyin Timurlengin oğlu Mirza olması ihtimalinde bahsediyorsada bu yanlıştır. Tarihte Timurun oğlu Mirzanın Anadoluda eyleşdiğine dair hiçbir emmare yoktur.

[3] Yırtıcı kuş adı.

köyde gecelemek mecburiyetinde kalmış köylülerden Ayşebacı ismindeki bir kadın, bu garibi evinde misafir etmiş. Fatih ev sahibesine Zağnosu sormuş oda cami yaptırmakla meşgul olduğunu söylemiş Ertesi günü Balıkesire muvaseletinde Zağnosu bizzat inşaatla meşgul görmüş. İşin künhüne bu suretle vakıf olarak kendine doğru sağlık veren Ayşebacının oturduğu köye, Ayşebacı adını vermekle beraber o köy öşürünün Ayşebacı ve ahfadına vakfına dair ferman ısdar etmiş,

Filhakika yakın zamanlara kadar mezkûr köyün aşarı müteveffiyenin evlâtlarına verilirmiş , Eiyevm hayatda bulunan Hacı Eşref bu işi rüiyet edermiş. Balıkesirlilerin birbirlerine anlattıkları bu hikâyeyi, Fatihin Zağnos paşaya olan bağlılığını kaydeden tarihî malumata tevafuku dolayısile yüzümıza naklettik.

M. Ekrem

Antikalar serisi:

Hatice teyze!

Bu defa geldiği vakit , her zamanki gibi şen değildi.. Gözler dönmüş , çehre çatılmıştı . Çok öfkeliydi ve gelir gelmez, sormağa lüzum kalmadan kendisi anlatmağa başladı :

— Dün gene o kır babunun yanına gittim . Kendisinden boşanalı yirmi beş sene oldu Gene bir türlü ondan vaz geçemiyon!. O Kır babuyı görmeyince yapamiyon işte !. Ne yapasın ?. Elde değil . Gidincede a ha böle kızıyon, bağra bağra dönüp geliyon . . Benden sona üç karı aldı Bu karladan bi sürü çocuk odu ; hinci Fadimele Aşe öldü . emme , beş on çocuk başında . Gene böyleykene bi tülü hovardalıktan vaz geçmiyo . . Kızılmecek gibi mi ya . kadeş !. Her gün kırmızı fenerde!. Bilmem ne olcek bunun sonu ?. Dün gne urdadım; çekiştim, çekiştim de gedim..

— Aman Hatice teyze.. Sen boşanalı yirmi beş sene olmuş, varsın ne yaparsa yapsın.. Sen karışma artık !.

— Yo...k oğlum . . Ben onun hatırını saydım da yirmi beş senedenberi kocaya vamadım. Neden karışmayayın?. Elbetsin karışırın !. Dünyada ahrette bilem yakasını bırakmam valla !.

— Bak onun kaç tane karısı varmış , sana bırakırlar mı hiç ?

— Halt etmişle .. Halt etmişle .. Emme onların hepside abla abla diye beni yere yama komazla ..

Hatice teyze elli , elli beş yaşlarındadır. Pek celâllıdır. Kendisine katiyen söz söylenmez. Evli bir kızı vardır . Onunla haşır neşir olur. bazan kendi kendine çekişir:

— Kır babu !. Dün gene habar vedile . Çocuklana bakmıyomuş . . Kırmızı fenerlerde geziyomuş .. Utanmıyoda . Ötö gün pavlikanın [1] önünde otoruyodu. Bi kaç tango karı pavlikayı görme gemişle. Onları görünce kır babonun koltuklaları kabadı, ağzı kulaklana vadı.. Tangola çıktı. O hâlâ arkalandan bakıyodu. Pavlikada un çuvalı dolmuş daşmışta habarı bilem yok . . Torun sabı (sahibi) omuşda hâlâ utanmayo , kır babu !. İki üç gün önce , Arnavut Kâmilin cöherile birlik Balıkesire gitmişlede yapmadıkları kepazelik kamamış...

— Cöheri ne demek Hatica teyze ?.

— Ne bileyin ben canım? Hana otomofil yörütüyo adamla vaya . Aha onla..

— Ha, şöfer mü ?

— Aman ne bileyin ? Cöfermi , cöher mi !. İşte onunla baraba gitmişle.. Atmış yaşından sona utanmıyoda. Başına kerevetli, serkenli bide şapka gemiş çalımından geçilmiyo!.

— Kerevetli serkenli nasıl şapkaymış o ? .

— Ne bileyin ben?. Öle diyola Minare şerefesi gibi etrafı kıyılı bi şapka !

Hatice teyze , bunları bazan ciddi ve hiddetli, bazanda neş'eli ve mütebessim anlatırken yanında oynamakta olan komşu çocuğu Lemân ağladı :

— Aman, İliman, ne ağlıyon kızım?

— Şuna Lemân desene , A Hatice teyze ? .

Gülerek :

— Ne bileyin oğlum.. Dilim bu kada dönüyo işte.. Bubası harmanda. Anasıda aş yapıyo . İşide ecale . Aman teze şu İlimanı ada, azcık gezdirive dedide adım gedim. Maşallah uslu çocuk .. (Lemânı severek) değilmi İlman ! Allah allah .. Emme şu kır baboya çok kızıyon doğrusu.

— Teyze aldırma canım .. Ne yaparlara yapsınlar.. Onlar nerde , sen nerde. hiçsaldırma bile !.

— Öle emme, ona bi söz sölense benim gücüme gidiyo oğlum.. O bi zamanla ünlü bi adamdı . Herkesin ağzının kaşığı değil.. Emme kabahat hiç kimsede değil. gene o kır babuda ..

Hatice teyze bu sefer çok kızmıştı . bu meseleyi pek incelemeğe gelmiyecekti. bir işi bahane ederek hemen yanından sıvıştım...

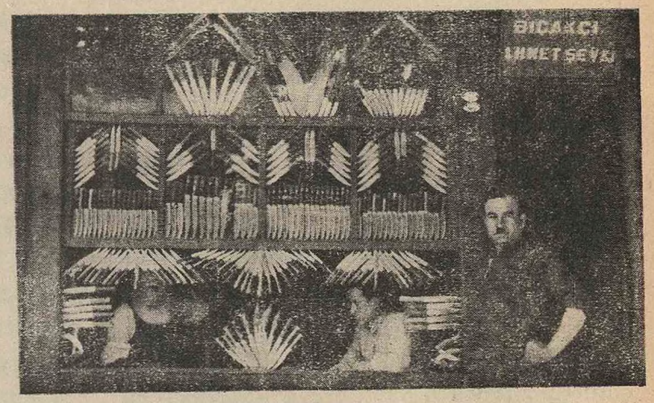
Çağış

İ. H. Akay

[*] Fabrika

Halk zanaatlarından :

BALIKESİR ve DURSUNBEYDE
Bıçakçılık

Halk zanaatlarının etüt edilmesi ulusal ekonomimiz için çok gereklidir.

Hangi halk Zanaatının ileri gitmiş hangisinin gerilemiş olduğunu ve ilerileme ile gerilemenin sebeplerini ancak böylelikle anlayabiliriz .

1932 yılında Balıkesir ve çvresinin folklorunun varlığını ve halk zanaatlarının durumlarını etüt etmek üzere bir kaç arkadaşla birlikte Balıkesire gelmiştik . Elde ettiğimiz sonuncular bize birçok hakikatlar ögretmişti..

Ben bu yazımla Balıkesir ve Dursun beydeki bıçakcılık ile Dursunbeyin genel durumu hakkında topladığım bilgileri ortaya koyacağım. İşe ilkin Dursunbeyden başlıyorum.

Dursunbey, Balıkesirin güzel bir ilçesidir. Balıkesir - Kütahya demiryolu üzerindedir. İstasiyon Dursunbeye dört kilometre uzaktadır.

Dursunbey yeşillikler içinde bin evli bir kasabadır. İçinde beş altı minare var.

Kasabaya yakın tepelerden birisinden başkası çıplak. Uzaklardan Alaçam ormanı görünür kasabanın eskiden hıristiyan mezarlığı olan yerden görünüşü pek güzel. Burası 1920 yılında ilçe olmuş Eski Badı alat idi. Kasabada Romalılar zamanından kalma viran bir kale var. Karesi oğulları zamanında burasının Önemli bir durumu vardı .

Memleket dağlar arasında sıkışup kaldığı için eski ulusal güzelliklerden bir çoğunu kaybetmemiştir. Sohbet övmelerini bu arada yazabiliriz. Buranın önemli varlıklarından biri halk zanaatlarıdır. Burada yemenicilik, tabaklık, değirmencilik hâlâ yaşıyor. Suları bol olan bu kasabada on sekiz kadar değirmen varki bunlardan şimdi onbir danesi işlemektedir.

Bundan başka kasabada kozacılık el değirmenciliği, bıçakcılıkda vardır. Dursunbeyde yemenicilik ile debağlık birdir. Bir usta her iki işide yapar. Vaktile burada 34 yemenici ve debağ dükkânı varmış. Şimdi ancak sekiz dükân kalmıştır. Dursunbeyde biraz demirci dükânı vardır. Burada demirciler nalbantlık da

Dursunbeydeki sohbetler hakkında İstanbul Halkevinin çıkardığı halk bilgisi haberlerinin sayısındaki sayımıza bakılsın

yaparlar. Yoksulluk burada iş bölümünü kaldırmıştır.

Kasabayı sulayan bir dere var. Bu derenin kaynağına doğru giderken (Sazlık) denilen bir mesire yeri vardır. Kasabanın güzel bahçeleri hep bu çevrededir bahçelerden geçerken elma, erik, Armut ağaçlarının üzerindeki meyvaların dallarını kıracak gibi sarkmış olduğu görülür. Burada türlü türlü elma vardır. Bahçelerde cebinize koymamak üzere istediğiniz kadar elma yiyebilirsiniz. Yolda (Tekne kaya) isminde büyük ve bir kaya parçasından yapılmış bir lâht üzerindedir. İki köşesindede oyma merdivenler görünür. Kaadbanın şimal yakasında (Su çıkdığı) diye bir yer var Dağın içinden üç yerden su çıkıyor köpüklenerek akan bu sular güneş batarken ne kadar güzel görünüyor Hıdırellezde kadınlar buraya gelerek eylenirlermiş. Dursunbey gönle ferahlık veren yeşil, sulak, güzel bir kasabadır.

Burada belli başlı halk zanaatlarından birini biçakçılık teşkil ediyor. Burada altmış yıldan beri biçakçılık yapan Halil usta ile görüşmüşdüm. Bu eyi, temiz sanata bağlı Türk ustası biçakçılığın gerilemesi karşısında çok derin bir sızı duyuyordu. Vaktile Yeniçerilere palalar, yatağanlar yapan Balat imiş. Buranın kulaklıları, saldırmaları demiri bile kesermiş. İzmirden, Aydına, Adalara, İmroza hep buradan çok gönderilirmiş.

Zanaat hakkında Halil usta ile görüştüklerimi burada olduğu gibi yazıyorum. Halil usta anlatıyor :

Kasabada şimdi üç biçakçı dükkânı vardır. On beş yıl önce on bir biçakçı dükkânı vardı. Biçakçılık bu kasabada çok eskidir. Hatta atalardan kalma şöyle bir söz de vardır: "Ya Allahın emri ya Balatın eğri demiri.." Bu biçakçılığın Balatda eski olduğunu gösterir.

Biçakcılığın gerilemesinin sebebi eyi çırak kalfa yetişememesi eski ustaların eski sanat sevgisinin kalmamasıdır. Eskiden bir çırak üç yıl on günde tezkere alır kefa çıkardı . Kalfa olmak için şöyle bir usul vardı.

Cuma günü sabah namazından çıktıktan sonra biçakcılar usta başısının dükânı önüne toplanılırdı. Bir hoca düa ederdi. Baş usta yanındaki öteki ustalarla birlikte çırağı sınarlar ve işinin eri olduğu anlaşılırsa kalfa yaparlardı. Balaları da yine böyle sınarlar ustalığa elverişli görülenleri sahra yerlerinde ve kalabalıkla peştemal kuşatırlardı.

Eskiden esnafın başında bir ustabaşı, bir çavuş, birde ayrıca bir şeyh vardı. Ustabaşılar esnaf tarafından seçilirdi. Esnaf başının her dediği bir buyruk gibiydi. Sanatini eyi yapmayan, arkadaşlarile eyi geçinmeyen yolsuzluk yapandan ceza alınırdı. Cezası büyük olanlara bir zaman için iş bile verilmezdi. Balat biçakları, Adalara, Aydın, İzmir, Konya, Denizli ye gönderilirdi.

Ustalar arasında sıkı bir bağlılık vardı. Birbirlerine, ailelerine çok yardım ederlerdi. Yapdtığımız büyük biçakların adları şöyle idi.

Oluklu
Düz çalım
Kulaklı
Saldırma

Kama yapan ustalara eyi bir gözle bakılmazdı.

Sanatımızın piri Hasan Basridir. Demircilerin piri de Davud Yalavaçdır.

Şimdi eski biçakları yapmak için ne o eski ustaar; nede örsler ve aletler vardır. Biçaklarımızın şimdide vaktilie olduğu gibi dışardan geliyor. Boynuzlar yerli malidir. Kını yerli mallarile yaparız.

Biçakçıya gerekli Avadanlıklar şunlardır.

1 — Mengene
2 — Çekiç
3 — Eğe
4 — Örs
5 — Kıskaç
6 — Körük
7 — Makkap
8 — Yay

Dursunbeyin en yaşlı biçakcı ustası çakıcı Osman hoca oğlu Halil ustanın bana anlattıkları bu kadar. O zaman 70 yaşında bulunan bu ihtiyar bilmem sağmı? Kendisine sağlıklar dilerim. 1934 yılı yine Balıkesire uğramıştım. Biçakcılık zanaatı hakkındaki etüdümü tamamlamak üzere Angın = (meşhur) biçakcı Ahmet Şevki usta ile görüşmüştüm.

Ahmet Şevki usta bir delikanlı çevikliğile ve oğlu ile birlikte . . . . İçindeki dükkânında çalışıyor beyaz sakallı bu asil Türk ustası kendisile konuşanlar üzerinde derin izler bırakıyor . 9 Eylûl 934 de kendisile biçakcılık zanaatı üzerine uzun uzadıya muallim Kerim Sayerle görüştük. Hayat ve zanaatını bize şöyle anlattı.

43 Yıldanberi biçakcılık yapan bu değerli usta.

300 tarihlerinde (1884) Balıkesire Giritli Hasan usta isminde bir biçakcı ustası gelmişti. Ozaman ben yirmi yaşında bir delikanlı idim Bu ustanın yanına çırak olarak girdim Balıkesirde altı yıl çalıştıktan sonra kalkup Kırkağaca gittik . Orada da birlikde bir yıl kadar çalıştık. Sonra ustam Manisaya gitti ben de Balıkesire döndüm. O devirde biçakcılık efeliğin, yigitliğin bir sembolü beldegi (alâmeti) idi Atalardan kalma (ya allahın emri ya Balatın eğri demiri) sözüde bunu göstermez mi?..

Balıkesirde bizden önce biçakcı dükkânı açan kimse yoktu. Bizim zanata başladığımız sırada çelik yapma işi daha ileri gitmemişti Yalnız biçağın ağzına biraz çelik verilebiliyordu. Ozamanlarda bizim köylülerimiz cicili bicili

Biçaklar yerine kuyvetli, sağlam biçaklar kullanırlardı Şimdi hükûmetimiz 15 santimetreden uzun biçak taşımayı yasak etmiştir. Gerçek medeniyetde bunu ister. Avrupa biçakları bizim sanatımızı çok geriletdi. Onlar ucuza mal satıyorlar. Bizde ucuza mal etmek icin eskiden olduğu gibi özenerek biçak yapamıyoruz. Çünkü eyi mal yapmak için vakıt kaybetmek gerektir. Halk ise hem ucuz hem dayanıklı mal istiyor. Haklarıda var çünkü [var evi kerem evi, yok evi verem evi] dir. Yaptığımız biçakları üç sınıfa ayırabiliriz.

1 — Ev biçakları.
2 — Kasaplık biçaklar
3 — Bağ biçakları.

Kasabların kullandığı biçakların adlarile fiatlar: şudur.

Biçağın adı	Şimdiki fiatı	Eski fiatı
Paralama	300	400
Kesme	80	120
Yüzme	30	50

Evlerde kullanılan biçaklar.

Ağaç saplı ekmek biçağı, sofra biçağı, Meyva biçağı, et biçağı:

Halkın eskiden kullandığı biçaklar.

Kama, hançer, bel biçağı [büyük, orta, küçük], koltuk biçağı, saldırma.

Cep biçakları [şimdide kullanılmaktadır].

Bağlarda kullanılan biçaklar:

Kemik ve ağaç saplı ağzı destereli bağ biçakları, aşı biçağı, bağ desteresi..

Bundan başka sabuncular için sabun biçağı, bağırsak kazımak için bağırsak biçağı ve kâğıt kesmek için makasla zarf açmak için kâğıt biçaklarıda yaparız.

Bir biçakta şu parçalar bulunur:

1 — Kemik, boynuz (yerli malıdır.)
2 — Çelik (Avrupadan gelir)
3 — Biçakla sap arasına konan sarı

maden ve bunu yapıştırmak için kullanılan kalay (Avrupadan gelir.)

4 — Kılıf veya kın: Ağacı ve üzerindeki meşini yerlidir. Orta değerde bir bel bıçağının maliyet değeri (işcilik hesaba katılmamak üzere) 20 kuruştur.

Bir usta yalnız başına günde 3 orta boyda bıçak veya 7 ekmek bıçağı, yahut da 5 - 6 cep bıçağı yapabilir. Bir bıçakçı ustası için şu avadanlıklar gerektir:

1 — Körük
2 — Örs
3 — Mengene
4 — Kösele taşı
5 — Çekiç
6 — Kıskaç
7 — Üç dört türlü eğe
8 — Törpü
9 — Makkap

Bnnlardan başkaca kömür, çelik, zımpara kâğıdı da lâzımdır.

Yeni bir kalfa dükkân açacak olursa en azı ona yüz lira gerektir.

Vaktile her önüne gelen dükkân açamazdı. Ancak esnafın ve esnaf başının imtihanlarından sonra dükkân açabilirlerdi. Balıkesirde bıçakçı olmadığı için benim imtihanımı çilengir ustaları yapmıştı. Benim ustalığım için beş altı çilengir ustası toplandı. Imtihan oldum. Yemekler yenildi. bir hoca dua etti. Oradakiler bana:

— Allah zanaatini ileri götürsün dediler. O gün bu gün işte biçakçılık yapıp gidiyorum. Yirmi beş otuz yıldan beri bu imtihan usulü kalkdı. Sanatın gerilememesinin sebeblerinden biride budur. Eskiden imtihan olmadan adama dükân bile açdırmazlardı.

Açsa bile kimse ona birşey ısmarlamazdı. Sözün kısası sanat ehlini korumak gerektir. Benim işlediğim bıçaklar hep Balıkesirde satılır.. bu sanat sayesinde geçinip gidiyoruz.

Biçakçı Ahmet Şevki usta ile konuşmamız burada bitti. Dükkânda asılı duran bir levhaya gözüm ilişdi. Üzerinde şu mısralar okunuyordu.

Ey gönül bab rızayi çok gözet şamü seher
Sen zuhura tabi ol gayri ne lâzım keder
Her bir üsrün yüsrüne vakıf olan gammı çeker
Ehlidil bu cihanda zahmeti pürzevk eder
Yar küser, ağyar güler itmek tahammüldür hüner
Asiyap taliin bir gün olur merak üzre döner

biçakçılık hakkında Balıkesir ve Dursunbeyde topladığ m bilgi bunlardır.

Balıkesirde bu gün halâ bir çok halk zanatları yaşamaktadır. Keçecilik abacılık bunların başında gelir. Halkın hayatını ve halk zanaatının özelliklerini bize ve geleceklere ancak bu gibi bilgiler öğretebilecektir. Yerli ve el zanaatları korumak ve bu işlerle oğraşanları başartmak ulusal bir ödevdir. Zarf biçağı, kâğıt makası, bağ desteresi yapan Türk biçakçı ustaları bu memlekette çok lüzumludur.

Balıkesir ve çevresindeki halk zanaatları hakkında esaslı etütler, anketler yapılacak olursa ulusal ökonominin bundan büyük faydalar göreceğine hiç şuphe yoktur.

935 Mayıs 10 Ankara

H. Turhan Daglı oğlu

Edebiyat ta yeni yollar

Ulusun ilerleyiş yolundaki hızlı, kuvvetli adımları karşısında göz yummak çıkılmaz, karanlık bir sokağın dar kıvrıntılarında bocalamak demekti. Üstün körü görüşler bu akının nereden doğduğunu, nereye ulaşacağını kavrayamazlar. Bugün ve bugünkü genç Türkiye güçlü ve tarihsel bir devrim ile çok yeni ve çiçeği burnunda bir çağ yaşıyor. Neden yaşamıyacak? Bu günün ileri atılış adımları dünkünden daha verimli, yarımın hayk rışları da dünün yıpranmış ve bayağılaşmış düzgülerinden bambaşka olacaktır.

Saltanat devrinin usanç veren tabirleri Atatürk çocuklarının kafalarında yaşamıyor. Onlar bir hikâye, bir masal kadar da değersiz ve yersiz.. Bugünün gençleri Atatürkü örnek biliyorlar, onun yarattığı, yabanların bile şaştığı yenilikleri öğrenmek için didiniyorlar. Sanatta, şiirde, musikide mimaride yaratıcılığı bugünkü gençliğin içinde kaynarken görüyoruz. Yarın ve yarından sonra yükseldikçe yükselen Türkiyenin karşısında sanatkâr bir heykeltra şın alinden çıkan ruhlu ve ifadeli bir heykelin yanında imişiz gibi şaşırıp kalacağız.

Örümcek ağı gibi yurdun çelik çenber içerisine alınışı, Atatürkün derin görüş, yüksek anlayışından çıkan bütün yenilikler, Acemin, Arabın daha doğrusu saltanatın enfüsî olan aşk, ninni ve iniltileri yerine değişiklik ve yaratıcılığa çevrilen ve döndürülen gözler ve kafalar bunların metodik çalışması gençliğe değil; titrek ellere sönük gözlere, sızılı yorgun dizlere bile derman veriyor. Neden vermesin?

O bir ışık (Lumier) ki onun karşısında çekilen meşakkatlerin sıvadığı ve bakırlaştırdığı vücutlar bir tül kadar ince, onu, o ışığı süzecek ve yutacak kadar da yumuşak ve berrak.

İnkılâbın kolları üzerinde yürürken edebiyat işinde dünün enfüsiliği yerine bu günün afakiliğini görmek lâzım, bunu göremedik de.

Görmek bir iş, gösterebilmek te bir sanat, bir ustalıktır. Hangi sanatkâr kuvvet ve kudret veren eserini uzattı da korunmadı veya korunmak istenmedi. Hâlâ eskinin canan, dürrügüher, miskianberlerinden kurtulamadık. Biz bunları istemiyoruz. Biz sanatkârlardan ve sanatkâr olarak ortaya atılan ve ün alan romancılardan, şairlerden inkılâp kokusu taşıyan ve Atatürk çocuklarına yol gösteren, hız veren yazılar istiyoruz, kitaplar bekliyoruz. Roman okurken sararıp solan âşıktan, maşuktan, patlıyan silâhlardan, tıflı nazenin gibi sandalla süzüle, süzüle giden bir çiftten ve dünün iğrenç gürültülerinden artık bıktık. Bunlar yazılır mı?.. Yazı yazmak için mevzu mu yok?. Her gün atılan dev adımları var, kurulan Türkiyenin yükselişi göz önünde duruyor, gözler kamaştırıyor. Bunların kokusunu duyuyor ve duyurabiliyormusun, işte bugünün şairi, bu günün edibisin.

İnkılâbın kokusunu duymuş birkaç muharririmiz de yok değil.

Edebiyat âleminin ufuklarında uçarken kanatlar çırpınarak yeni dil akınının sazından sesler çıkarıyor. Bu edebi sanatın tekniğinde yenilik ve yaratıcılıktır. İnkılâp o kadar geniş bir mevzudur ki bunu bir kaç satırla, üç beş kitapla anlatmak ve anlatmıya yeltenmek doğru olmaz. O büyük bir çevredir. Onu ihata edenler kuru dallar değil, üzümlü bağlar gibi meyve veren canlılar olmalı, onların kafaları hakikata, ilme ve inkilâp edebiyatına dayanmalı, bu günün dili ile türkülerini çağırmalı, hatta bağırmalı.

Edebiyatta şiirin kıymeti ölçüde değil taşıdığı ince duyğuda olmalıdır. Kafiyenin dar çerçivesinde kurtulamıyan yazısına ve yarattığı şiirine hakiki değeri veremez, verdiremez de.

İnkilâp ve kurum oluşlarını kalbin dili ile değil, kafanın dili ve kafanın birliği ilé yapmalıdır. Gönül isteklerini, gönül doğuşlarını kafa bulu'uşlarına uydurabilirsek sanatta Realite başlamış ve kendiliğinden doğmuş olur.

Nefi Köker

Köylü dilile
Yurt Masalları:

Cevahir Kuşu

Sentaks dolayısıla (Türk dili) araştırma
Sayın kuruluna saygılarımla

Evvel zamanda bi fikâre adam vamış. Üç oğlu vamış Belediyede süpürgecilik edemiş. Günde beş on kuruş alı, bunlan çoluk çocuğuna ekmek alı bakamış.

Bir gün, künge götürükene bi kavaktan bi kuş uçuvemiş.

— Şu kuşdan bi yumurta doğdusa onuda alayında beş on kuruşa da onu veririn. demiş. Bu kavağın tepesine çıkmış bakmışkına, pırıl pırıl bir şey durup duru!. Onu sepetin içine komuş inmiş aşarı gedekene bi yahudiye ras gemiş:

— Sepetde ne va?..

Demiş yahudu. O da:

— Bi kuş yumurtası va!.

Demiş. Bakmış yahudu bi mücevher

— Vire.. demiş, hadı sana bi lire vereyinde bunu bene ve! . .

Demiş. Sübürgücü, bunun pahalı bişey olduğunu bilmeyomuş. Yahudu kendisile eyleniyo sonmış:

— Benimle eyleniyomun yoksam?.. demiş. Yahudu:

— Öyleyse iki lira vereyin!..

— Yok sen benimle eyleniyosun yalım. . .

Demiş. sona beş lireye pazarlık etmişle. Vemiş beş lire, amış yumurtayı yahudu.

Bu kuş bu yumurtaları her gün doğururmuş. Süpürgücü de her gün bu yumurtayı alı, beş lireye yahuduya satamış. İki üç ay bu böyle vemiş. Süpüşgücü Zengin omuş. Han, Hamam yaptırmış.

Bi gün kasına:

— Karı ben hicaza gitcen! . .

Demiş. Kası da:

Olu!...

Demiş Bu adamın Hicaza gitceni Yahudu duymuş. Başlamış ağlamaya. Süpürgücü:

Neden ağlıyon?..

Demiş o da:

— Ben senin yüzünden du kada zengin odum. Sen gidesen ben bu yumurtaları nerden alcen?..

Demiş: O da:

— Sen bi altın kafes yaptır. ben kuşu tutayın. Her gün beş lirayı eve, kapının yanına geti, koy. Sene yumurtayı vesinle. Al git!..

Demiş Yahudu, bi altın kafks yaptıtımış Süpürgücü kuşu tutmuş altın kafese komuş, Eve gitmiş. Ve kasına da tenbih etmiş. Süpürgücü komuş hicaza gitmiş.

Yahudu, her gün gelir kapının ardına beş sarı lire koyar, karıda yumurtayı verir, Yahudu da alı gidemiş Böyle böyle derkene karı yahuduyu sevmeye başlamış

Bi gün karı aşam üstü, Yahudunun gelecegi vakit, kapıya dikile komuş! Yahudu gelince, karı:

— İlle içeri gircen!..

Demiş. Yahudu da girmek istememiş karı da:

— Hinci bağırıverin ha! .

Demiş. Yahudu korkmuş, içeri girmiş karı:

— Yukarı çıkam!..

Demiş. Bunla çıkmışla yokarı; Yahudü:

— Ben buraya gelirin emme, sen bu kuşu kesersen, kellesini bi altın tabak içine, gövdesini ayrı bi tabak içine, kanatlarını da ayrı bi tabak içine koyada bene yidirirsen öyle gelirin!. .

Demiş. karı bi sabah, kuşu tutup kesdirmiş, Kızartmış; Kellesini, Gövdesini, ve kanadlanı ayrı bire altın kaba koymuş. hazırlamış kendide gezmeye gitmiş

Küçük oğlan mektepden gemiş, tüllemiş girmiş içeri. Sahan kapağının birini açmış bakmış, içinde bi kuş kafası va!... alınca atmış ağzına, yutmuş! Ortanca tüllemiş girmiş, o da kanatlanı yemiş. Büyük tüllemiş girmiş o da gövdesini yemiş Üçüde yatmış uyumuş. Sona öteden Yahudu çıkmış gemiş. Karıda sahanların içini açıp bakmamış; Yahudu;

— Önce sahanları geti gel bakam!.

Demiş karı tepsile sahanları getmiş gemiş. Birini açmışla, boş!.. Birini daha açmışla oda boş!.. Ötekinide açmışla onda da bi şeyle yok!. Karı:

— Bunları kızanlamı yidikine?. Amet Memet, Mustafa!..

Diye çocukları uyandırmış:

— Bu sahanlardaki eti siz mi yediniz

Diye sormuş. Küçük demiş:

— Ben birini açtım, Bi kuş kafası gödüm. Anam bene bırakdı bunu deye ben yiyiverdim!.

Ortancaya sormuşla, oda

— Bi, Tabakta kanat vardı, bende onları yiyivedim!..

Büyüğe sormuşla, oda:

— Sahanın birinde bi kuş gövdesi gördüm onuda ben yedim!..

Demiş. Yahudu da:

Öylese sen bnnları kesede kuşun kafasile gövdesini çıkarı bene verirsen o zaman gelirin!. .

Demiş, çıkmış, gitmiş.. Sabah olunca karı, hizmetcisile kafayiyenle gövdeyi yiyen çocukları kestirmeye yollamış. hizmetçi, çocukları kıyıpta kesememiş. Ve çocuklara:

— Çocuklar; ananız kudurdu ben size kıyamıyon.. Çıkarın gömleklerinizi, siz başınızın çaresine bakın. Ben bi kuş tutayın, öldüreyin, gömleklerinizi kanına bulayın, alıp götüreyin!..

Demiş. onla da gömlekleni çıkamışla hizmetçi bi kuş vumuş Gömlekleri bunun kanına boyamış, Ve hanımına:

— Çocukları kesdim. Karınlanı yardım. Kuş karınlanda erimiş.. Bi şeycikle bulamadım!..

Demiş . .

Hinci buçocukla gitmişle, gitmişle burdan Bugudıç [1] kada vamışla Gece omuş orda yolda yatmışla. Gece çakalla gelir, bunların ayaklanı yalar gedelemiş. onla da, uyku sesemi:

— Oşt, oşt ! . .

Derlemiş. Sabah kalkınca küçük oğlanın başı altında bi urup [2] sarı altın durup duru! . İki kardaş urup altını üleşmişle. Büyük oğlan:

— E, Kardaş biz iki kardaş bi köve gitsek sığmayız.. [3] eyisimi ayrılam belki sonunda buluşuruz ! . .

Demiş. Bunla ayrılmışla . .

* * *

Küçük gide gide bi şehere vamış orda bi koca karı bumuş Koca karıya:

— Nene, senin olun osamda beni yanına asan ya ? . .

Demiş Koca karı:

— Ayol yatcak yatamda yok, İçcek suyumda yok! .

Demiş. Oğlan bi avuç altın vemiş

— Al nene, yatcak yatakta al, içcek sudo al! . .

Deyince nene:

— Ge oğul ge! . . İçcek suda va, yatacak yatakta va! . .

Demiş Amış içeri. Sona koca karıdın evinde bu beş on ay durmuş Her günde

[1] — bigadıç Kamunu
[2] — 16 Kilodan ibaret şiniğin dörtte biri
[3] — Saygı görmez, bakımsız kalırız.

başının altından bir urup altın çıkamış

Nene bi gün, oğlana:

— Ay oğlum, böyle her gün evde oturmayla olurmu ?. Kayvaya falan çıksaan?.

Demiş Oğlanda :

— A, nene ben kimse bilmeyonki çıkayın da ne yapayın!?. demiş

— Çık, oğul çık! Bizim insanımız yavuzdur. Çıktıkca açılırsın

Demiş. Sona oğlan çıkmış bi kayvaya kayvacı, çocuk deye bunu saymamış. En son kayvanın telvesini bi filcanın dibine komuş, vemiş. Oğlan da çıkakana kayve tepsisine bi sarı lira koyuvermiş, kayvacı bunu görünce:

— Otur oğlum, otur küçük bey; bi kayva daha pişireyin!.

Demiş Oğlanda:

— Biz buralıyızya. Gine geli içeriz.

Demiş. Oğlan, ertesi gün omuş gine gemiş. Bi lira daha komuş gitmiş. Bu böyle bi kaç gün gemiş getmiş. Bi gün oğlan gine kayvadan geli gedekene köyün sözü geçenleri:

— Bu çocuğa falancıkların yeri satılık, orya bi ev yaptırsak da burdan evlendirsekya?. Bu hem eyi terbiyeli ve hem de zengin bi çocuğa benziyo!.

Demiş. Çocuk

Bunu duymuş. Eve gelince, Neneye;

— Burda falancının ev yeri vamış.

Hadi, git, sorda kaç lireye verirlese alam. .

Demiş. Nene gitmiş, Sormuş:

— Yüz lireye verriz!.

Demişle Nene oğlana gemiş söylemiş oğlan, yüz sarı lira vemiş, o yeri satın amış. Ertesi gün omuş, oğlan kırk gâvur işçi, Usta bumuş :

— Siz burayı kaça yaparsız ? . .

Götürü pazar! Üç kat olcek ve bi havtada bi katı bitcek ben oraye geçip oturcen. İkinci havta, İkinci katı, Üçüncü havta üçüncü katı bitcek!.

Demiş. Ustala, 700 lire istemişle oğlan yedi gün sona birinci katı yapmışla; oğlan taşınmış oraye. . Ertesi havta, İkinci katı yapmışla; oğlan yatanı ikinci kata çıkamış. Daha ertesi havta, Üçüncü katı yapmışla; oğlan Neneye

— Ev bitti. Yatamı üçüncü kata çı-

Demiş. Nenede:

— Aman oğlum, oraye çıkma! kaşıda bi orusbu va, sona seni yaka!..

Demiş oğlanda:

— O, bene bi şeycik yapamaz!..

Demiş. Sabalan oğlan elini. Yüzünü yeykemeğe çıkmış; kaşıda büyük bi sarey vamış. Orda dünya güzeli gibi bir kız çıkmış Elindeki yüzüğün ışığı, oğlanın gözünü amış Oğlan bunu görünce kaşıdan kıza vurulmuş! Oğlan kâvurlan hesaplanı o gün gömüş yollamışmış gine bunları geri çevirmiş:

— Bu merdivenin ayandan kaşıkı kızın evinin merdivenine kada yeraltından elimde fener komşu evine gide gibi sallana sallana getmek şartınlan bi yol yapacanız ve bi günde bitireceniz!.

Demiş. Onlada yapmışla. bi günde bitimişle! Oğlan her kes u uduktan sonra eline feneri amış, doğru vamış kızın sarayına çıkmış yukarı, bakmış herkez uykuda!.

Kızda karyolasında yatıyomuş. Hemen usullacık kızın parmandaki yüyüğü amış kendi parmandaki körfes , çikin yüzüğü kızın parmana takmış , çıkmış gemiş!.

Ertesi gün sabalen oğlan uyanınca eli yüzünü yeykameye çıkmış. Kızda karşıdaymış. Oğlan elini yüzünü yeykerkene oğlanın elindeki yüzü kızın gözünü amış kız eline bakmış kendi yüzüğü yok onun yerini köfes, çikin bi yüzük va!.

Hemen kızları çağırı:

— Gidin şu karşıdaki beyi davet edin aşam yemeğine hanıma davetlisin deyin

Deye hizmetcileni yollamış. Onlada getmiş söylemişle. Oğlan o gün aşamı edememiş. Aşam üstü omuş; kız kırk kızın eline bire büyük kadeh ırakı vemiş. Ve bunları birer adım arayla merdivene dizmiş; Kendiside ırakı dolu bi sürahi alarak orta merdivene inmiş Oğlan içeri girince hizmetcile sıraylan kadehleri oğlana vemişle. Oğlan bunları bire,, bire içtikten sona orta merdivende kızın vanına gelince kız, elindeki sürahiyi oğlana vemiş. Oğlan o sürahiyide içince bi istifra etmiş Ağzından kuşun kafası fırlamış, çıkmış! Kız, kuşun kafasını alınca yutmuş, ve hizmetçilere:

— Alın, atın dışarı!..

Demiş. Oğlanı tutunca atmışla dışarı . Oğlanın aklı başına gelince eve gide, yata. Sabalan kalksa baksaki başının altı kemre dolu!. Oğlan neneye:

— Nene biz parayı tükettik Sen evde durakoy; Ben biraz para kazanayım geleyin!.

Demiş. Çıkmış getmiş.

Gidekene gidekene bi dağa vamış. Bi korunun içine girmiş. Vakıtla da kış künüymüş. Taze dalında yeşil yapraklı kızarmış taze alma, kara bardacık eriği, ince bi dalda sarı erik vamış. Almanın birini koparmış yemiş, hinci oğlan omuş bi kır eşek!. Başlamış orlada agırp koşmaga! Aklıda başındaymış emme, söylenemezmiş:

— Aman tanrım!. Ben ne yapayın hinci!.

Dermiş.

— Bide şu karaerikten yiyeyin bakam

Demiş. Ondan birni yeyince bu sefer omuş bi teke; başlamış pepildemeye!

— Bide şu sarı erikten yiyeyin bakam ne olcek?.

Demiş ve sarı erikden birni yiyince hemen insan oluvemiş!.

— Hah . . ben hînci buldum! .

Demiş. O alma dalından birni kopamış, bi torba bardacık eriği amış; sarı eriktende iki, üç tanesini cebine komuş dağru vamış kızın sarayine!. Kapıya tak, tak vurmuş başlamış ünlemeye. Hizmetcile neo? déye kapıya gemişle:

— Ünlen hanımınıza, beni İstonbuldan falanca hanım yolladı, Şu almalarlan beraber, senin kaşında bu almalardan yesin dedi Çağırın gesin!.

Demiş. Hanım gemiş aşarı:

— Hanımı nası gödün ? .

Diye sormuş. Oda:

— İşte bu almaları benle sene yolladı; senin kaşında yisin ! . .

Dedi

Diye alma dalını vermiş. Kız gülerek amış ve birini yiyince omuş bi eşek!. Tor budaki erikleri de ortaya silkivemiš!. Onlarıda hizmetçile kapışmışla, yemişlemi?. hizmetçilede omuş hinci bire teke! Başlamışla pepildemeye!. Oğlan binmiş eşeğe, tekeleri de katmış önüne, sürmüş götmüş paza yerne tekeleri orda satmış, geri geliyomuş bi tellâl:

— Yükü on beş kuruşa camiye kireç çekilecek, istiyen gesin! ..

Deye bağırınca geri dönmüş getmiş gireç çekmeye. Oğlan günde on onbeş gün kireç çemiş emme, eşeği hiç dama bağlamaz yanında yatırmış Bunu bütün köy duymuş:

— Eşekçi dayı geliyo!.

Deye gülüşüyorlamış. Oğlan eşeği yanından ayırmadığı kayvalara götürdüğü padışaha duyulmuş. Padışah:

— Çığırın bakam, o nası adammış

Diye haber yollamış. Oğlana söylemişle. Oğlanda:

— Padışahımıza okuyayın!.

Gene bene eşeği koda ge!.. Demeyecemi?.

Demiş. Padışah, sarayda olanlara ten-

Türk çocuğu diyor ki

Ünlü Türkün oğluyum ben ,
Çalışkanım, doğruyum ben .
Her ulusun çocuğundan
Kahramanım, uluyum ben

Güneş kadar eskiyiz biz;
Atamızdır, Oğuz, Cengiz .
İlk yurdumuz Orta Asya,
Soysallığın beşiğiyiz .

Ne kul olduk, ne de köle,
Benzeriz bir coşkun sele .
Yiğit Türkler, koca Türkler
Adı gezer ilden ile .

Atatürkün nesliyiz biz,
Bilgi ile besliyiz biz .
Alnımız ak, başımız dik
Nerde olsak, belliyiz biz.

N. Z.

Gurbetten Gurbete

Bir ufuktan bir ufka uzayan raylarında
Gurbet yolcularını sürüklüyor bu tiren.
Dururak dinlendiği kervansaraylarında
Hasret acılarını örükleyor bu tiren.

Bazan hasta kalplerde duyulan sesler gibi
Yorgun bir iniltiyle sırtlar aşıyor tiren
Bazan yağız atlarda kızgın nefesler gibi
Hep gurbetten gurbete yolcu taşıyor tiren

Her şey sükût içinde inliyorken derinden
Sararan çehrelerde neş'e arıyor tiren.
Haykırıyor girerken çıkıyorken ininden
Yamaçlardan yamaca yorgun sarıyor tiren.

Bir ufuktan kaçarak bir ufkun kucağına
Yorgun yolcularını bırakıyor bu tiren.
Kızgın lâvlar saçarak demirden ocağına
Gurbetlerden gurbete Ah .. Akıyor bu tiren

Kâzım Özkan

bih etmiş:

— Dokunman eşekle gesin!.

Demiş. Oğlanada:

— Eşekle birlik gitcen!.

Demişle. Bu eşekle birlik gitmiş Sarayın merdivenine gelince biri:

— Dayı, eşekle birlik nereye gidiyon demiş. Oda :

— Demediem! demedinmi?.

Diye bağırmış Padişah duyunca:

— Ben size ellemen gesin demedimmi ellemen eşekle birlik gesin!.

Demiş. Oğlan padişahın yanina varıncaya kada padişah bunun küçük kardaşı olduğunu anamış., Ve :

— Sen böyle olcek adam deyild n emme, ne odu sene ? .

Demiş. O da :

Sen bunu eşekmi sanıyorsun?. Bu hınzır bene böyle yapan!.

Demiş, padişah da:

— E . . Bunu senmi eşek yaptın ? .

— Önsen ben yaptım ya!.

— Sen bunu insan yapacak olsan yapabilirmisin ? .

— Yaparım emme, Yapmamki! .

Deyince eşek kalkarak padişahın elini ayağını yalamaya başlamış Padişah :

— Sen bunu benim hatırım üçün insan yap . . .

Demiş. O da :

— Yuttuğu kuşun kafasını çıkarsında yapayın ! .

Demiş. Kız kafayı ağzından çıkarmış Oğlan kafayı alınca yutmuş; ondan sona cebindeki sarı erikten birini eşeğe vemiş Eşek yiyince dünya güzeli gibi bi kız omuş; Padişah, orda kendi kardaşı oldu söylemiş. Ve hemen bi nikâh kıydırmış dangaylen dungaylen yetmiş iki yengeylen bu kızı bi gelin yapa, saraylan birne koyveri! . . .

Onla ermiş muradına biz çıkam kerevetine . . . . Gövden üç alma düştü; Birini ben yiyeyin; Birini masalı satan yesin Birinide yazan yesin ! . . . .

Çağış

İ. H. Akay

Bir Rüya gördüm

Genç kadın ; gecenin geç saatinde birden bire uyanarak , yatağından fırlamıştı .

Sıcak, baygın kokulu bir yaz gecesi idi . Hava o kadar durgun, gök o kadar yıldızlı idi ki .. Daha akşamdan odasının panjurlarını, tüllerini kaldıran genc kadın, adeta bir gemi güvertesinde uyuyor gibi idi.

Denizde tatlı bir ay ışığı parlıyor , yıldızlar gümüş sularda yıkanıyorlardı .

Niçin böyle birden bire uyanmıştı ?

Sanki bir el onu sarsmış , yüzünde , saçlarında sıcak bir nefes dolaşmıştı.

Pencereye yaklaştı

Sessiz uyuyan geceyi göğsüne duldurmak ister gibi derin derin içini çekti.

Uzaktan tatlı ve çok yavaş bir keman sesi geliyordu.

Bu ses, bu ses genç kadına hiçte yabancı değildi.

Bu parçayı o kadar iyi tanıyorduki..

Başında; geçmiş günlerin, çocukluk ve genc kızlık gecelerinin içli rüyası; birden başlamıştı sanki ..

Bu parçalar ; onun o kadar sevdiği , o kadar taptığı ilk sevgilinin her zaman çaldığı bir şeydi .

"Bir rüya gördüm „

Bu parçayı ne kadar sevmiş, kaç gece bu derin , dalgalı , içli sesleri dinlemek için gece yarılarına kadar uykusuz kalmıştı .

Ne tahaf..

Üstünden bu kadar yıllar geçtikten sonra ..

Hayatı başka yollara akıp değiştikten sonra.. Yine bu sesleri duyuyordu .

Demek onu uyandıran gizli el ; bu seslerdi ..

Geçmişin bu sevgili sesleri idi..

Şimdi genç kadın; uykuda yürüyen insanların sessizliği ile balkona çıkdı.

Ve orada..

Pırıltılı yaz gecesinin ışıkları, kokuları ve sessizliği içinde ruhunu; (bir rüya gördüm) parçasının şiirine bir daha verdi.

Gecenin bu saatinde uyumıyan, başını kemanına eğerek için için ağlıyan kimdi?

Hangi yabancı; acı bir sarsıntı ile rüyasından uyandırılmış genç kadına.. Gömülen rüyasını yeniden yaratıyordı.

Bu sesler; genç kadını yılların ardına aldı, götürdü..

Çok çiçekli bir bahçede, elmaslar gibi pırıldıyan havuzun fıskıyesini dinlerken omuzlarına dokunan esmer eli; yine omuzlarında dolaşıyor sandı.

Bu el; onu çocuklukdan genç kızlığın şiirli dünyasına atmış..

İki koyu siyah göz gözlerinden kalbine dalmış.. ve derin bir ses:

— Seni ne kadar seviyorum Güler seni ne kadar seviyorum.

Demişti.

İki komşu çocuğu idiler.

Güler; altın saçlı bir küçüş kız...

Çeler; geniş alınlı, derin gözlü iri yapılı bir delikanlı idi.

Çocukken bahçelerde, deniz kıyılarında, çitilerde etekleri parçalanarak onunla azmı oynamıştı?

İşte bir akşam karanlığında başını döndüren bu ses..,

Ona; genç kızlık sevdasının ilk adımını attırmışdı.

Sonra uzun bir sevgi beraberliği başlamıştı. Güler; her gece onun kemanının sesleri içinde uyuyup uyanmağa alışmış, genç kızlığının ilk ateşi ile ona bağlanmıştı.

Fakat... Gülerin yakın akrabası olan (Erdem) eve gelince iş değişmiş, sevgilerinin gökleri birden bulutlanıvermişti.

Büyük alim satım işlerine atılan Erdem; Gülerle evlenecekti. Zaten bu; ötedenberi ailece kararlaştırılmış bir şeydi..

Güler; bir gece kayalıklarda göz yaşları dökerek bunu Çelere söylemiş:

— Senden başka kimsenin karısı olamam diye and içmişti..

Çelerle kaçmağa, onun sessiz, mütevazi hayatının kadını olmağa bütün gönlü ile istekli idi. Bunu inandıran ve sarsan bir sesle söylüyordu. Genç adam; az daha altın saçlarını göğsüne sererek hıçkıran bu güzel küçük kız karşısında şaşıracak:

— Kal. benimle kal..

Deyiverecekti.

Onun ılık bir yasemin kokusu veren ipek saçlarını, aşkla, ihtirasla okşamak.. Her gece onun sıcaklığını duyarak uyuyup her sabah onun taze, güzel yüzüne bakarak uyanmak ne erişilmez bir saadet olacaktı.

Fakat zengin, geniş bir hayata doğru kanatlanacak genç kıza.. Aşkından başka verecek nesi vardı?

Az aylıklı bir memurdu.

Genç kızın babası bunu duyunca kıyametleri koparacak. Kızının bir daha yüzüne bakmıyacaktı.

Çocukluğundan beri bin naz içinde büyüyen genç kızı; fakir hayatım sürüklemek hiç bir zaman doğru olamazdı.

Genç kızı tatlı sesi ile, inandıran, sevindiren sözleri ile evine bıraktıktan sonra odasına kapandı. Saatlerce bir rüya gördümü çaldı, çaldı. Bu sesleri gönlünün bütün aşkı ile dinliyen genç kız; içinden bir kerre, bin bir kerre:

— Bu rüyayı her zaman, ölünciye kadar göreceğiz sevgili..

Diyordu.

Halbuki bu güzel rüyadan ikisi de o gece uyanmışlardı.

Ertesi sabah Gülere postadan çıkan bir kaç satır: Ne büyük bir acı getiriyordu.

"Güler;

Sevgimiz bir çocukluk oyunu, bir gençlik rüyası idi. Bunu burada bırakmağı daha doğru gördüm. Allaha ısmarladık.„

Çeler

Genç kız; göz yaşlarına kalp parçalıyan sevgisine arka çeviren bu hain adamın arkasından günlerce, haftalarca ağlamış, yataklara düşmüştü.

(Beni sevse idi alır, kaçırır, uzaklara götürür, böyle yüz üstü bırakmazdı.) Diye dövünüyordu.

Ve bir gün.. Onun gelmiyeceğine, dönmiyeceğine inandıktan sonra Erdemle evlenmişti.

Erdem; Ona paranın, lüksün getireceği, vereceği her şeyi getirmiş, vermişti.

Fakat genç kadın;

Kalbindeki çöküntüden kurtulamıyordu. Çeleri o kadar sevmişti ki.. Onu kaybettikten sonra sanki içinden birşey boşalmış, heyecanları bayatlamış, zevkleri donuklaşmıştı.

Kendini kitaplara vermiş, romanların, hikâyelerin, vakaların içine gömülerek onu ve kendini unutmağa çalışmıştı.

Kocası; daldan dala atlıyan bir serçe gibi kadından kadına koşarak çok zengin hayatın icablarına uyuyordu.

Kimbilir bu gecede hangi kadın kollarında zevketmekte idi.

Bunu düşünürken duyduğu acı, Erdem için değildi. Onu bir dost, bir koca, sadece bir arkadaş olarak benimsemişti.

Asıl onu hırpalıyan Çelerin bırakıp gidişi idi.

Vatan fedaîlerine

Ey mahzun gönülleri hicran ve hasret dolu!
Ey vatanı uğrunda can veren Mehmetcikler!
Sizin, gayretinizle kurtuldu anadolu.
Boşuna gitmedi hiç çektiğiniz emekler.

* * *

Her karış toprağımız kanınızla sulandı,
Bayrağımız yeniden kızıl kana boyandı.
Sakarya, Dumlupınar ve İnönü harbinde,
Korkular bıraktınız düşmanların kalbinde.

* * *

Sizsiniz, evet bize bu günleri bahşeden,
Sizsiniz, vatan için her şeyini terkeden,
Sizsiniz, düşmanlara kale gibi gerilen,
Sizsiniz, milletinin şerefini yükselten.

* * *

Sizi gelen her nesil öğünerek anacak,
Gönüllerde yeriniz ebediyen kalacak,
Ey kahraman Mehmetcik kalbimde sevgin dolu
Sizi, kutlular bu gün Türk kızı ve Türk oğlu.

Kız. O. M: Son sınıf

Vahdet Başaran

— Onunla evlenseydim..

Yaşama zorluğu, para sıkıntısı çekecektim elbet.

Fakat gönlüm böyle boş ve aç kalmıyacaktı.. Her güçlüğe onun sevgisine dayanarak katlanabilecektim. Diyordum.

Genç kadın sabaha karşı biraz daldı.

* * *

Günler hep bir örnek yine geçip gitmeğe başladılar

Ve gece;ler o geceden sonra hep (bir rüya gördüm) seslerini taşıyarak genç kadını kucakladılar.

Sanki genç kızlığı geri gelmiş, kendini eski bağlara, eski sevgi çarpıntılarına kapıp koyuvermişti İçindeki koyu durgunluk yavaş yavaş açılıyor, gönlünde düğümlenen acılar sessizce dağılıyordu.

Bu; böyle bir aç ay sürdü.

Bir akşamdı.

Birkaç arkadaş toplanmışlar, çay içiyorlardı. Ve çiçek; komşuların dedikoduları yapılırken maî yalının kör kemancısından bahsetti.

"Güzel bir delikanlı imiş amma.. Ne yazık ki bakar kör..

Ben bir kere gördüm. gençliğine ait hatıraları olan bu yerlerde bir yaz geçirmeğe gelmiş. Yakında yine gidecekmiş.. „

Güler elinden çay fincanını masaya zor bıraktı.

Ve olduğu yerde taş gibi kaldı

Ayıldıktan, arkadaşlarını yerlerine savdıktan sonra..

Maî yalıya koştu.

Onun dizlerine kapanacak..

"Beni bırakıp gitmiştin Fakat seni unutamadım. Seni seviyorum. Seninle yaşamağa geldim„ diyecekti.

Maî yalının kapısını yaşlı bir kadın açtı. Çelerin adres bırakmadan uzaklara gittiğini, dönüp dönmiyeceğinin belli olmadığını söyledi. bundan sonra.. Artık gecelerini bir rüya gördüm sesleri doldurmadı.

Ve uyanan geçmişin acılarını.. Hiç bir bağ da dindiremedi.

Mükerrem Kâmil

Köylerimiz ve köycülüğümüz:
Birinci kısım

Köy çevrimi

Hepimizin bildiği bir şeydir ki halkın aralarından seçdikleri bir muhtar ve dört üyeden teşekkül etmiş bir heyet tarafından idare edilir.

Köy heyeti: Köy yasası hükümlerini köyde tatbikla mükellefdir. Köyün tutumunu, imarını ve dileğini temin eder ve bütçeyi hazırlar. Binaenaley ihtiyar heyeti deyince okuduğunu anlayacak ve anladığını tatbik edebilecek kudretde yasaya aşina, bilgi ve görgüsü yerinde şahsiyetler akla gelir. İhtiyar heyetinin başı olan muhtarın ise her halde bu evsafı haiz bir vatandaş olması lâzımdır. Çünkü bugün kazada kaymakam, Vilâyetde Vali ne ise köydede muhtar odur onun küçük benzeridir. İşin nazari ve mantıki ismi böyle isede hakîki yüzü maalesef bunu teyit etmemektedir. Mübalâğa yapmadığıma kaniğ olarak kısaca diyebilirimki bugün muhtarlarımız kendilerinden beklenen vazifeyi görecek kudret ve kabiliyeti haiz şahsiyetler değildir. (Müstesnalar heyeti umumiye hakkındaki hükmü zayifletemezler)

Mühim bir kısmının okuyup yazmağı bile beceremediği bu zümrenin yüklendiği büyük vazifeyi başarmasına ve cümhuriyet rejiminin dev asa adımlarına bu vaziyette uymasına bittabi imkân tasavvur edilemez.

Amirlerinin tanzim ettikleri bütçeleri - ni bile hakkiyle tatbik etmek kudretini göstermiyen bu heyetlerin içinde öyleleri - ne tesadüf mümkündürkü bütçeyi tasdik ettirip köy odasının rafına koyar ve yine bildiği, dilediği gibi hareket ettiğinden bütçe tozlar içinde unutulur. Her hangi bir teftiş esnasında bu ihmallerinden dolayı maruz kaldıkları sorguya «cehalet ve bilgisizliklerini» mazeret olarak gösterirler

Balıkesirde birinci nahiye müdürleri ve kaymakamlar kongresinin yapdığı 934 nisan tarihine kadar bunlardan birçoğunu müşahede etmek ve misaller göstermek güç değildi. Son seneler içinde mülkiye amirlerinin köy yasası tatbikine verdikleri ehemmiyet dolayisile bugün bu gibi çok ibtidaî hallere rastlamak imkânı az olsa bile; tatbik edilenlerinde ihtiyar heyetlerinin bilgi, buluş ve anlayışlarile olduğu iddia edilemez. Bu gidişe ancak «Köylümüz kalkmış yörüyor fakat kafasını kalkdığı yerde bırakmışdır.» diyebiliriz.

Geçen yazımda da söyledim; yinede tekrarlamak zaruretindeyim. Muhtar cahil kalkmış ise köylümüz idarî kudretî haiz değilse sebebini şahsiyetlerinde aramak maziyi ve tarihi bilmemek, inkâr etmek olur. Yüzlerce yıl bir adamın benliği gasbedilir. Ve gözleri bağlı bırakılırsa onun hüdai nabit olarak tenevvür etmesine ve yaratıcı bir kudret kazanmasına imkân yokdur Olamaz.

Demokrasi cümhuriyet idaresinin nizamına uygun olarak ihtiyar heyetini köylüler kendi aralarından çıkarıyorlar. Çıkan heyetlerin eksariyeti ise sakit devrin maarifden marhum edici idaresi elinde yetişmiş şahsiyetlerdir. Binaenaley bu vaziyet ve bu keyfiyet bugün için tabiîdir.

Hükümetin maarife verdiği büyük ehemmiyet dolayısile bu mühim ve esaslı köy idaresini yeni nesil ergeç eline alacakdır. Fakat henuz 12 yaşında bulunan yeni neslin köy idarelerini ellerine alıncaya kadar bu ibdidai vaziyete gözmü yumacağız?.

Yüz yıllık ilerlemeği on yılda başaran ve az zamanda büyük yol almağı yegâne ülkü bilen bir millet buna « Evet » diyemez.. Umumi varlığın temel taşını teşkil eden güçlüğü her şeyden üstün tutup onun az zamanda kemiyetöe yükselmesine bağlı ise bulup başarmak ve köy adımını, acun adımına uydurmak mecburiyetindeyiz.

Köylerimizde Bayındırlık

Gerek eski devirlerin ihmali ve gerek yekdiğerlerini takip eden harpler dolayısile köylerimizde imar ve imrana ehemmiyet verilmemişdir. Cümhuriyet idaresinin kuruluşundan sonra başlayan köycülük cereyanları köylerimizdeki ezeli imarsızlığı ve bu ibdidai vaziyeti ortadan kaldırmağa başlamış isede çok geniş ve ciddi bir proğramla ve şumullu bir mesaiyi muhtaç olan bu imran keyfiyetinin henuz başlangıcında bulunduğumuzuda derhal ilâve etmeliyiz.

Bu mevzu altında köylerimizin evlerinden, yollarından, su ve mezarlık gibi umumi vaziyeti alâkadar eden hususiyetlerden bahsedeceklerdir. Ancak. Türkiyenin her tarafını bir düzende telki edip o esası dahilinde bu geniş mevzuğu tetkik etmek imkânsızdır.

Şark ve garp kısımlarımız arasında ayrılıklar olacağı gibi göçemenlerin yaratdığı ayrı bir görenek neticesi olarak bir vilâyet dahilinde ve hatta yekdiğerlerine yakın iki köy arasında bile birbirine uymayan imar esasları göze çarpmaktadır.

1 Köy evleri

Evlerinin yapılışı itibarile bir çok köyler Yekdiğerlerinden yarılır ve o kadar birbirinden ayrı hususiyetler gösterirler ki: Sekenesini sormağa lüzum olmadan o köyün yerli veya felân yer göçemelerinin köyü olduğunu anlamak çok defa kabilolur bunlar arasında şayanı ehemmiyet gördüklerimden bir kaçını kaydediyorum:

A — Bir kat üzerine kerpiçle veya taşla yapılmışdır. İki odası ve yanında da bir ahırı vardır. Üzeri toprakla örtülüp merdane ile sertleşdirilmiş düz bir tabakadır. Bazı köylerde bu tarz evlerin üzerinde kiremit görüldüğü gibi yaygın taşlarla örtülmüş evlere tesadüf etmekde mümkündür.

B. — Kaimen dikilmiş kalın kirişler üzerine otutturulmuş olup iki odası ve önünde dar bir sofası vardır. Alt kat ahır ve samanlıkdır. Üzeri toprakla ve nadiren kiremitle örtülüdür.

C. — Bir kat üzerine büyükçe taşlardan örülmüşdür. İki ve ekseriya bir oda ile bir ahırdan ibarettir. Üzeri tamamen büyük ve yaygın taşlarla kaplanmışdır.

D. — Mahruti şekilde ve çitle örülmüşdür. İçerisi killi bir toprak tabakası ile sıvalıdır. Üzeri üzeri çavdar sapile örtülüdür.

E. — Çamur harç kullanarak taşla veya kerpiçle iki kat üzerine yapılan binalardır. Alt kat ekseriya ahır ve samanlık olup üst katta iki odası bulunur. Odaya zeminden bir taş veya etrafsız bir tahta merdivenle çıkılır. Binanın üzeri toprak, çavdar ve nadiren kiremitle kapalıdır.

F. — Yuvarlak ağaç kirişlerin yekdiğerleri üzerine tespit edilmesile husule gelen binalardır. Bir ve nadiren iki kat üzerine olup iç tarafları çamurla sıvanmışdır. Üzeri akıntı yapacak tarzda yırtmaç tahtalarla kaplıdır.

Buraya kadar saydığımız evlerde görülen hususiyetler: Tavan alçak, zemin ekseriyetle toprakdır. Pençereler ufak ve zıyanın girmesine gayri müsait şekilde olup camsız ve tahta kapaklıdır. Her oda geniş birer ocaklığa malikdir. İki kat üzerine inşa edilenlerde odaların tabanı kısmen tahta, Alt kat hemen umumiyetle ahır ve samanlıkdır. Ahırın gübre neşriyatı odaya siner ve bu pis neşriyat sıcak tutar itibarile hoşda görülür.

Helâlarına gelince : Dağ köylerinde umumiyetle adet edilmiş değildir. Gübrelikler içerisi, Ahır kenarı ve açıkta kiça -

Mahalli etüdler:

Edremit - Güre ılıcası

Yazan : Doktor
Kerim Ömer Çağlar

Edremit mıntakası Anadolunun en zengin yerlerinden biridir. Tabiat güzelliklerinin en fevkalâdelerine burada rastlayoruz. En müsait iklim, en verimli toprak buradadır. Bütün dünya için sulh sembolu olan zeytin Edremit halkı için bir zenginlik ve refah vasıtası olmaktadır. Edremidin tabiat zenginlikleri yalnız zeytin, iyi iklim ve iyi toprak değildir. Bunlara, yurdumuzun her yerinde bulunan sağlık kaynaklarından bir kaçı da katılabilir.

Kaplıcalar, dünyanın her tarafında, kolay bulnnur nimetlerden değildir. Sağlık işlerine kıymet veren bir insan için kaplıca ve maden suyu bulunmaz bir tedavi, istirahat ve dinlenme vasıtasıdır.

Son yüz yıl içinde kaplıca ve maden suları meselesi büyük ictimaî ve iktisadî mevzular arasına katılmıştır. Avrupada yakınında bir kaplıca bulunan şehirler, istisnasız zengiu yerlerdir. Büyük sular sayesinde o şehirler, ziyaretçilerin bıraktığı para ile zengin olmuşlardır. Bundan başka, bir çok hastalıkların tedavisine de yarar olduğundan ötürü kaplıcalar soysal kıymeti çok olan tabii varlıklardır.

Balıkesir mıntakasında bu nevî sular boldur ve eyi hassaları vardır. Ben bu defa Edremit civarında bulunan iki suyu gözden geçirdim. Bunların umumî analizleriniyapmadım. Fakat yerinde yapılması icap eden bazı ölçüleri yaptım ve bu defaki makalemde bunları yazacağım. İleride bir vesile ile bunları tahlil imkânını bulursam onları, çok sevdiğim Balıkesir halkına arz etmekten büyük zevk duyacağım.

Edremitde iken tahlil ettiğim sulardan biri Güre ılıcası suyudur. Bu kaplıca Edremitin 12 kilometre garbında, denize [500] metre mesafededir. Ilıca iskelesi denen yer burasıdır. Edremide hem tren ve hemde kara yolu ile bağlıdır. Her iki yol çok güzeldir. Zengin zeytinlikler arasından geçer.

Bu kaplıcanın bir kaç kaynağı var. Bu kaynaklardan bir ikisi birleştirilerek toplanmıştır. Başlıca kaynak 25 metre kadar mesafeden demir bir boru ile alınıp hamama isale edilmiştir.

Su tazyikle fışkırmaktadır. Kadın ve erkek kısımlarını ihtiva eden hamamın iptidailiğini yazmağa lüzum görmiyorum. Anadolunnu bir çok yerlerinde olduğu gibi burada da bir çatı altında bir soyunma yeri, daha içerde sözüm ona bir havuz ve iki adet kurna.. İşte hamamın vaziyeti.... Zaten mevzuumuz hamamın iptidailiğini değil, suyun vasıflarını etüd etmektir.

Su, kükürtlüdür. İçeriye girildiği zaman bariz bir kükürtlü hidrojen kokusu duyulur. Suyun harareti 54,5 - 55 dir. Bu hararet hamam içinde ölçülmüştür. Erkek tarafında kurnadan akan suda 54.5 kadın tarafında 55 dir. Her iki tarafın havuzlarında şu ölçmeler yapıldı: Erkek havuzun suyu 47, Kadın tarafının 44 derece. Kadın tarafının daha souk olması buraya bir az daha fazla souk su katılmasından ileri geliyor.

Coğrafi mevkii, her bakımdan mükemmel olan bu suyun yapmış olduğum Radioaktivitesi, türlü vahitlere göre şöyledir:

Mache	1.07
M. C.	$42{,}8.10^{-5}$
Eman	3.89
Analiz tarihi	21 / 3 / 1935

Hangi noktadan bakılırsa bakılsın ılıca, kükürdü ve Radioaktivitesi ve henüz belli olmıyan diğer tuzları itibarile her halde tedavide tesiri olan bir su terkibini göstermektedir. Kükürdü sayesinde Romatizma damla ve nevralgie'ye ve radioaktivitesi sayesinde de türlü mafsal hastalıkları ile siyatik, Neuridit ve Polineuridit ve sa iregibi hastalıklara eyi geleceği muhakkaktır.

Orada, tedavi edilenlerden dinlediklerimizde, bunun pek ala ufak bir delili sayılabilir. Mamafi suyun, mevkii, verimi ve sairesine bakılırsa üzerinde ehemmiyetle durulmak lâzım geleceği de kendiliğinden anlaşılır. Her halde Balıkesirdeki Tabip arkadaşların ve Edremit Belediyesinin ve bütün Balıkesir halkınnın bu kaplıca üzerine nazari dikkatlerini celbetmek isterim. Denizi, havası, manzarası ve şifalı suyu ile Güre ılıcası, Edremit için başlı başına btr istikbaldir.

---

lılık siperler birer hal merkezidir· Ova köylerindede bu hale tesadüf etmek mümkün isede binanın yanında açılan bir çukur etrafının çalı çırpı ile örtülmesinden ibaret helâlar daha umumidir. Tam ve sıhi tarzda inşa edilmiş helâlara tesadüf etmek çok küçdür.

* *
*

Köy evlerimizin umumî vaziyeti hakkında bir hûlâsa yapmak lâzımgelirse büyük şehirlere yakın ve kasaba ile temasları daimi olan köylerdeki evlerin yapılış tarzları mehammâ emkân sıhhi tarza tayin olup her hâlde biz 90 nispetini teşkil eden kiyakisi bu yakınlıkdan çok uzak bulunmaktadır.

Cümuriyetin on senede başardığı ınkılâp ve medeni sahada aldığı yola bakılınca bu ibdidai vaziyet her Türkün gücüne gidecek ve inanmağı istetmeyecek mahiyetdedir. Çünkü bu yaşayış ve bu miskin hayatı yirminci yüz yıla ait bir yaşayış ve bir barınış tarzı değildir.

Edremit
Nuri Dündar

Balıkesirde Halk İnanmaları

Derleyen:
A. Osman Balkır

133 — Rüyasında yiyeceğe müteallik birşey gören nimete mazhar olur.

134 — İnsanın üstüne gerinmek doğru değildir. Gerinenin ağırlığı ötekinin üstüne çöker.

135 — Kahveyi fılcana boşalttıkdan sonra cezvenin dibinde kalanı içen kadın hacı karısı olur.

136 — Rüyasında yatak gören yola gider

137 — Yatak yapılırken yatak yerini süpürmek lâzımdır. Yatağın altında ekmek ve yemek kırıntısı kalırsa o yatakda yatanı rüyasında korkuturlar.

138 — Rüyada korkan kimsenin dudakları uçuklar. (Çiban olur).

139 — Rüyayı gören, rüyasını fena tabir ederse «düşürdüm» demekle rüya başkası üstüne çıkar.

140 — Rüyada tatlı gören bulaşık, yâni can sıkıcı söz işidir.

141 — Nar danelerini yere dökmek günâhdır. Çünkü nar cennet meyvasıdır,

142 — Rüyada sigara içmek veya içerken görmek yola delâlet eder.

143 - Salı günü görülen rüya başkası üzerine yorulur.

144 — Yatarken ellerini ayakları arasına alarak yatan kimse uğursuzdur.

145 — Çocuk yıkanırken suyuna ördek yumurtası konursa o çocuk sudan korkmaz ve suyu çok sever.

146 — Sabahleyin erkenden kalkan kimsenin nasibi gür olur.

147 — Cumartesi günü yorgana çarşaf kaplanmaz. Çünkü o çarşaf her vakit ölü ister.

148 — Bir kimse fazla bitlenirse pek yakın bir zamanda öleceğine delâlet eder.

149 — Bir sokakda ölü olursa komşu evler ölü gitmeden süpürge süpürmezler, evlerdeki bütün suları boşaltırlar. Bunlar yapılmazsa o sokakda birbiri ardınca ölü çıkar.

150 — Başkasının tarağı ile baş tararken iğrenilirse başında bit kaynar.

151 — Dul bir kadın evlenirse pazartesi akşamı gerdeğe girer. Perşembe akşamı gerdeğe girilirse kırk kızın bahtı bağlanmış olur.

152 — Yatak kaldırılırken baş tarafından katlanmaz, ayak tarafı önce katlanır. Baş tarafından yalnız ölünün yatağı katlandığı için o yatakta yatan kimse de ölür.

153 — Bir işe başlanırken «Bismillâh» denirse o iş hem kolay olur, hem de çabuk biter.

154 — Yarım bırakılan bir iş «Yarın bitiririm» dinirse bitmez «İnşaallâh» demek lâzımdır.

155 — Vakti geldiği halde yürüyemeyen çocuk cuma güüü Salâ ile ezan arasında, Anasının ilki olan iki çocuk tarafından Salâ sallansın,.... (Çocuğun adı söylenir) ayaklansın» diye koltuk altlarından tutulup üç defa sallanırsa o çocuk yürür.

156 — Yatan veya ayağını uzatarak oturan kimsenin üzerinden geçilirse o insan yarım olur. Yarımlıktan kurtarmak için geçtiği yerden bir daha geçmek lâzımdır.

157 — Sofra üzerine gelen kimseyi kaynanası sever.

158 — Dilenciye sofradan ekmek verilmez. Verilirse sofranın bereketi gider.

159 — Kırda yetişen otlar gübrelik içinde de bitse pis değildir. Cebrail otları her gece yedi defa yıkar.

160 — Taze biliç ilk defa yumurtladığı vakit yumurtası kaynatılıp yenirse biliç çok yumurtlar.

161 — Başkasından bıçak, makas gibi kesici bir şey alırken alınan şeye tükürmek lâzımdır. Aksi halde verenle alan kavga ederler.

162 — Ekmek erken yuğrulurda fırın kızmaz ve hamurun ekşimesi ihtimali olursa su tasının içine ekmek hamurundan bir miktar koymalıdır. O zaman hamur ekşimez.

163 — Kurban kesilirken hayvan dilini çıkarırsa kurban sahibi o yıl ölür,

164 — Kahvenin üzerindeki köpükler yuvarlak olursa kahve sahibine para gelir Onun için o köpüğe parmak değirilerek çeneye sürülür ve «Önüme gelsin!» denir.

165 — Çi süt verilmez. İneğe nazar değer, Südü kesilir. Verilmek icap ederse südün üzerine ya «Çörtük otu» koymalı, yahut bir ateş parçasını südün içinde söndürmelidir.

166 — Gece aynaya bakanın ömrü kısa olur.

167 — Boyu çok uzun olması ihtimali olan kız çocuğunun boyu uzamaması için ip kesilir. Çocuk uyurken boyuna bir ip uzatılır, ip baş ucundan kesilirse o kızın boyu artık uzamaz, o kadar kalır.

Ayağı büyük olanlar içinde aynı iş yapılırsa ayak büyümez.

168 — Kedi ile yatmak doğru değildir. Kedi insanın ruhunu çalar, Yani ömrünü kısaltır.

169 — Çocuğu yaşamayan aile, çocuk oldukdan sonra, sahibinin adı Mehmet olan Yedi evden gümüş toplayıp küpe yapar ve kulağına takarsa o çocuk yaşar. (Oğlan ise yüzük yapılır.)

170 — Ocakda pişmekde olan yemeğin üzerinden yenirse o yemeğin bereketi gider.

171 — İneğe nazar değerse alnında yumurta kırmalıdır. Nazar geçer.

172 — Akşam üzeri Baykuş öterse havanın değişeceğine delâlet eder.

173 — Ölüyü mezara yalnız kefeni ile koymalıdır. Tabutu ile koymak, yahut zemine hasır sererek yatırmak doğru değildir. Çünkü kıyamet gününde onları da arkasında taşımak mecburiyetinde kalır.

174 — Yeni yapılan bir entarinin kırıntıları sokağa atılırsa entari sahibine yenisi gelir.

175 — Yeni entarinin kırıntıları ateşe atılırsa o entarinin ölümü ateşden olur. Yani muhakkak yanmak suretile eskir.

176 — Saç ayağının ayakları yukarı doğru gelirse fakirliğe delâlet eder.

177 — Süpürge süpürülürken yarım bırakılırsa başa yarım ağrı girer.

178 — Oda süpürüldükden sonra kapı arasında toz bırakmak fakirliğe delâlet eder.

179 — Bir kimse evin hamamlığı önünde fazla yatarsa aklını ırdırır, yâni deli olur.

180 — Bir kimse şişe, su bardağı gibi cam alâtını çok kırarsa cumartesi günü eline tebevvül etmelidir. Bu suretle cam kırmanın önüne geçmiş olur.

181 — Nisan yağmuru zemzem suyu gibi şifalıdır.

182 — Nisanda yağan yağmurun suyu ile sirke kurulursa keskin ve eyi olur.

183 — Kurban bayramı gecelerinde çocuk kalırsa doğacak çocuk altı parmaklı olur.

184 — Berat ve Kadir gecelerinde kalan çocuk doğduktan sonra deli olur.

185 — İki kişi kavga ederken baş parmakların tırnakları birbirine sürtülürse kavga azar.

186 — Yılanı öldürdükten sonra karnı göğe doğru gelmek suretile toprağa gömülürse yağmur yağar.(kimi yerlerdeağacaasarlar).

187 — Hıdırilyas günü sabahleyin kıra çıkıp kır çiçeklerinden bin bir çeşit toplanır ve kaynatılıp içilirse insanın içindeki bütün dert ve hastalıkları alır.

188 — Darı ekim mevsiminde ve darılar taze iken kuru darı kavrulmaz. Çünkü taze darılar yanar ve az mahsul verir.

189 — Yemek sofrasına kaşıkla vurulursa ev sahibinin borcu çok olur.

190 — Kamerî ayların on dördüncü gecesi alaturka saat yediden sonra gayri-

muayyen bir zamanda gök yarılır ve nur yağar. Bunu gören bir kimse Allahdan herne isterse dleği yerine gelir.

191 — Soğan, sarımsak ve yumurta kabukları yakılmaz. Yakan kimse fakir düşer.

192 — Hayvanların gözlerinde perde yoktur. Bunun için sahibine ait bütün olacak işleri görür ve bilir. Bilhassa horoz bu yolda çok hassasdır. Eğer horoz evin kapısına karşı dönerek öterse misafir gelir. Kapıya arkasını dönerek öterse ev sahibinin başına muhakkak bir kaza gelir.

193 — Atlı bir kimseye eğer düşmanları tarafından pusu kurulmuşsa at o tarafa gitmez. Suvari gitmek için atı zorlamamalıdır.

194 — Yazın anahtarı gökçe kargadadır. Kırlarda o görünmeden yaz gelmez. Gökçe karga göründükten sonra bir defa gene kaybolur. Bu arada bir kaç günlük kış olur. Gökçe karka tekrar görünürse artık yaz gelmiştir. Bir daha kış olmaz

195 — İnsan kırlarda kendi arzusile gezemez. Gidilen yerlerde gece perisi gezer ve onları gündüz oralarda gezdirir.

196 — Yılan çok olan yıl mahsul bereketli olur.

197 — Ocakda süt kaynarken taşıp dökülmesine meydan verilmemelidir. Taşarsa ineğin memesi yanar.

198 — Bir kimse cebinde yedi Çörtük otu, Sarmısak başı ve kahve çekirdeği taşırsa nazar değmez.

199 — Yeni yapılan evin bir saçağına bir baş sarmısak, Kaplumbağa kabuğu, bir eski pabuç, bir dizi mavi boncuk asılırsa o ev her türlü kaza ve tehlikeden korunmuş olur.

i200 — Mavi boncuk nazara karşı en bir nci silâhdır.

201 — Gözleri mavi olan kimsenin nazarı keskin olur.

202 — Gelin ata binerken veoğlan evinde attan inerken başından buğday saçılırsa ev bereketli olur.

203 — Aşure aşı pişdikten sonra üzeri bir sininin tersi ile örtülür, buğusundan hasıl olan su ile göze sürme çekilirse göz ağrısı olmaz.

204 — Aşure aşının içine atılan para kesede saklanırsa bereket olur. O kese ve o parayı taşıyan kimse parasız kalmaz.

205 — Dünya malına fazla rağbet etmek doğru değildir. Ahretde onların hesabı verilecektir.

206 — Karı koca birbirine, şaka olarak dahi soğan, sarımsak gibi acı şeyler atmamalıdır. Atarlarsa aralarında kavga çıkar

207 — Su değirmenin, taşı çevirdikten sonra dışarı akan suyundan içen kimseyi büyü tutmaz.

208 — Başı ağrıyan kimse, dere - de ilk kurbağa sesini duyunca başındaki yazma veya üslükten koparacağı bir parçayı düğüm yapıp dereye atarsa baş ağrısını görmediğe döner. (Tamamen geçer)

209 — Bir ailede karı kocasını adile çağırmamalıdır. Çünkü bu hak erkeğe verilmiştir. Karı kocasını adile her çağırışında bir gül solar. Fakat koca, karısını adile her çağırışında bir gül açılır.

210 — Her evin muhakkak bir yılanı olur. Evin içinde oturanları isterse ne görünür, nede zarar yapar. Görünse bile pek az görünür. Eğer oturanları istemiyorsa evdekilere sık sık görünür. Bu taktirde evde oturmamalıdır. Aksi halde evin yıkılmasına ve ocağın sönmesine sebebiyet verilmiş olur.

211 — Bir çocuk hiç durmadan ağlarsa mutlaka bir baş yer. Yâni evde muhakkak ölüm vakası olur. Böyle bir halde büyüklerin ölmemesi için: «Kendi başını yesel» diye temennide bulunulur.

212 — Çok ağlıyan çocuğun ağlamasının önüne geçmek için babasının sol ayakkabile ağzına üç defa vurulmalıdır.

Yahut üç cumartesi günü güneş doğmadan mezarlığa bırakılmalı ve başka bir kadın tarafından eve getirilmelidir.

213 — Ev içinde yılan olursa paçavra yakılmalıdır. Yılan paçavranın kokusundan kaçar.

214 — Şeytan, sabahleyin erken kalkmaması için insanın üstüne telli yorgan örter. Güneş doğmadan kalkılırsa şeytanın gözü kö[illegible]miş olur.

Balıkesirde Bağcilık

Yazan : Kepsütlü oğlu
Halil İbrahim

B — Kalem aşısında dikkat edilecek diger bir noktada anaç yarılırken nısıf kutur kadar yanı yarım yarmaktır. Tam yarılan anaçlar yarık kalırlar, geç kapanırlar tam yarılarak yapılan aşıların anacı ince olacak olursa, gelen ilk kış şiddetli olduğu taktirde aşıların ekserisi kurur. Bu şekil umcalar yaralarını kapatamadıkları taktirde kapanmayan taraf kurur bir kısım yer "gerik„ kalır; kalan gerik 2 - 3 sene hattâ 4 sene kapanmaz. Bu gibi haller bağın gecikmesine sebebiyet verirler

Şekil — 12 Kesilmiş anaç

4 — İnce aşılamanın mahzurları.

A — İnce aşılanmış anaç ekseriya yar ı mükemmel kapatamaz, tabiî kaynamıyan taraf çürür. Kapananlarda cılız kalır ve delicede kalınlaşamaz. Bu şekildeki bağlar gayelerine geç ulaşırlar veya hiç ulaşamazlar.

B — Anacın küsmesi:

İnce aşılananlarda görülen bu hâdise anacın küsmesi yani tamamile kurumasıdır. Kalem salmış olduğu köklerle inkişafına devam ediyor. Bu hal ince olan anaçlarda, toprak seviyesinden aşağıda aşılananlarda görüldüğünden,ben bunu ancak vermiş olduğu fidanın ilk zamanlar da kifayet edüpde, kalem yan kökleri vasıtasile fazla inkişaf ettikten sonra anaçla alâkasını keserek, anacın kurumasına sebebiyet veriyor seklinde izah ediyorum. İnkişaf etmiş ve tutmuş görünen bu aşıların son baharda yan köklerini almak için diplerini açtığımız zaman, anacın kurumuş olduğunu görüyoruz Bu mahzurları gördükten sonra ince aşılamanın vermiş olduğu fena neticeyi öğrenmiş oluyoruz.

5 — Aşı ameliyesi

Nısıf kutur kadar yarılmış olan anaca kalem yerleştirilir. Burada dikkat edilecek nokta kalemin kabuğunun anacın en yeni teşekkül etmiş olan kabuğuna denk gelmesidir. Yerleşmiş olan kalem aşı ipile bağlanır, yarık kalan kısıma pamuk tıkanır ve nemli olan toprakla kalem köstebek altında bırakılır. Toprağın yaş olması kalemin senmemesine mani olur.

Şekil — 13 Aşı kaleminin anaca yerleşmiş şekli
Şekil — 14 Köstebeği olmuş aşı

Ağustos, Mart aşılarında köstebek kalemi dört ilâ beş parmak örter. Eylûl aşısında ise köstebek kışın tesiratından kalemi muhafaza edebilmesi için yüksek ve büyük yapılır. Ağustos. Mart aşılarında 21 günden itibaren aşılar çıkmağa başlar. Ağustos aşısının kışın tesirat hariciyeden muhafazası için son baharda köstebegi böyültülür. Ağustos aşısında filizler yaprak dökümüne kadar takriben 50 - 60 santim olurlar. Filizlerin köstebeğin dışında kalan kısımları ilk kıranın tesirile kururlar. Eylûl aşısında köstebek büyük olduğundan filiz toprağın sathına çıkmadan veya kalem hiç uyanmadan kış bastırdığı için asıl filiz baharın görülür.

Şekil — 15 İlk baharda aşının çıkışı

Ağustos ve Eylûl aşıları ilk baharda seri olarak inkişaf ederler. Bu sebebden dirki kendilerini halkalı gibi toprak tırtıllarının zararlarından çabuk kendilerini kurtarırlar. Ağustos, ve Eylûl aşılarının seri inkişaf etmelerinin ve kuvvetli olmalarının. dolayısile toprak tırtıllarından çabuk kurtulmalarının sebebi kışdan eyi

kaynamış ve anacla eyi anlaşmış olması; ağustos aşılarının ve Eylûl aşılarının bir kısmının filizlerinde fazla gözün bulunmasıdır. İlk baharda toprak tırtıllarından aşıyı kurtarabilmek için yegâne çare aşıyı Ağustos ve Eylûl aylarında yapmaktır. Burada dikkat edilecek nokta toprağın tabiatına uymağı unutmamaktır. Toprak tırtıllarından halkalının fazla bulunduğu 1934 senesi Balıkesirde en az zarar gören Ağustos ve Eylûl aşıları olmuştur.

Dikkat edilmesi lâzım gelen noktalardan biride bir yeşilinde olan aşının son baharına kadar köstebeğine dokunmamalıdır, aşıların diplerinden gelen deliceleri bağ bıçağile aşıya dokunmadan kesmek lâzımdır. Diger bir noktada aşının dip toprağının rutubetini gaip etmemesi için her çapada dibinin doldurulması lâzımdır; kalemin bulunduğu muhit bu sayede rutubetini muhafaza ederki; buda kalemin mükemmel kaynamasına yardım eder. Kurak giden senelerde diplerinin rutubetine dikkat edilmiyen aşıların ekserisi anaçla tamamile kaynaşamazlar.

Aşılanmış deliceler 12 ayaktan sık iseler çotuk şeklinde yetiştireceğiz demektirki baharın aşıdan gelen filizlerin en eyisini bırakarak toprak üstünden dallanmasını temin ederiz. 12 ayaktan itibaren olan aşılı anaçlar herek şeklinde yetişec eklerinden bunların filizleri tek olarak böyültülür. Herek usulünde tek olan bu filizler mahallin rüzgârının şiddetine göre muayyen bir seviyeye kadar koltuklardan gelen filizler yapraklara dokunulmaksızın kesilirler. [Balıkesir için en müsait seviye 30 - 40 santim arasıdır] İstenilen seviyeyi bulduktan sonra koltukların ayrılacak şeklegöre böyütülmesine dikkat olunur.

Şekil — 16 Herekde taksimattan evvel aşı

Herek usulünde aşıların filizleri 3 - 4 cihete ayrılırlar. Ana filiz rüzgârın geldiği istikamete yatırılarak rüzgâr kazığına, Ana filiz taksim noktasının altından dip kazığına ve koltuklardan gelen filizlerde böyüyünce yanlara dikilmiş olan kazıklara bağlanırlar. Bu şekilde herek usulünde aşının taksimatı bitmiş olur.

Şekil — 17 Herekte üç cihete ayrılmış aşı
Şekil — 18 „ dört „ „ „

Herek usulünde en eyi ayrılma şekli üç cihete olandır. Dört cihete ayrılanda olduğu gibi, bunda başlandığı zaman [Harlak] hastalığı tehlikesi yoktur Üç cihete ayrılmış olan aşının kıblesini yani cenubunu boş bırakırız. Müteakip senede yani aşının ikinci yeşilinde yan çubukların koltukları bu boşluğu kapatır.

Şekil — 19 Bir yeşilinde omca [aşı]

Aşılar ilk senelerini geçirdikten sonra dipleri son baharda açılır. Kalemden gelen yan kökler temizlenir; yalınız kalem anacı kurak senelerde olduğu gibi tamamile kapatmadı ise kapanmayan tarafda olan kökler gelecek seneye yarayı kapatsın diye bırakılır. Temizleme ameliyatından sonra aşıların dipleri tekrar örtülür. Müteakip senelerde temizleme neticesi omcaların dipleri açık bırakılır.

Şekil — 20 Aşıların diplerinin temizlenmesi

Delicelerin yani anaçların aşı ile beraber kalınlaşmalarını temin etmek için omcaların diplerini her sene son baharda açmak ve temizlemek lâzımdır. Bu sebepten dolayı omcalarımızın diplerini son baharda açmalıyız Tecrübe göstermiştirki dipleri açılmıyan omcaların deliceleri aşılandığı gibi kalıyorlar.

Şekil — 21 Herekde iki yeşilinde [bir bıçaklık] omca
Şekil—22 Herekde üç yeşilinde [ikinci bıçaklık] omca
Şekil — 23 Herekde üç bıçaklık omca
Şekil — 24 Çotuk usulünde yetişmiş omca

VIII

Herek usulünün faidesi

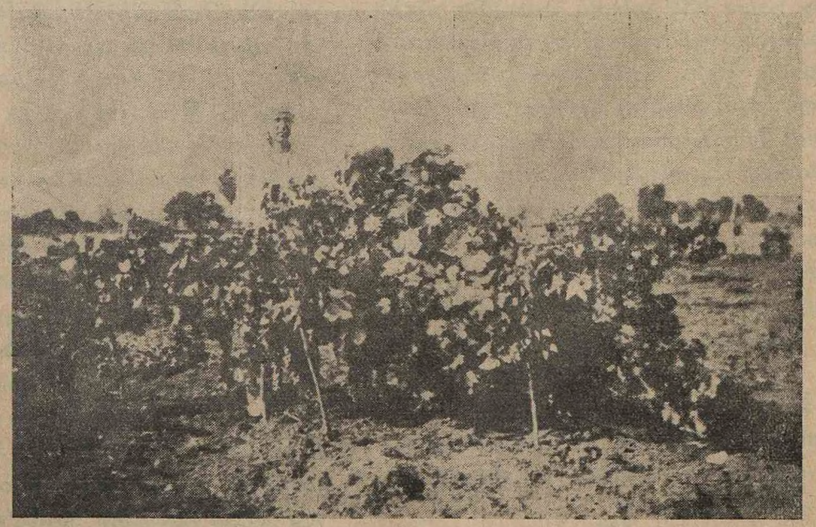
Herek şeklindeki bağların fazla hası-

Herekte iki yeşilinde bir biçaklık omca

Herekte üç yeşilinde iki biçaklık omca

lat vermesi, rutubetten gelen hastalıkların tesiri geç ve az olması; bu usulün Kırk ağaç havalisinde intişarına yardım etmiştir. Herek usulünde yetişmiş olan bağların her omcası için vasati olarak 50-60 kilo hasılât hesap edilebilirsede 100-150 kilo verenleride az değildi.

IX
Bağların kesimi

Omcaların fena çubukları çıkarıldıktan sonra çubukların kuvveti nazarı itibara alınarak baş ve göz verilmelidir. Kesimde nazarı itibara alınacak en mühim nokta asmanın nevine göre kesimi yapmaktır. Bazı neviler fazla göz ister bazıları ise az ve yine bazıları orta miktarda göz isterler. bir bağda ne kadar çok asma nevileri olursa kesimin yanlış olmaması için çok dikkatetmek lâzımdır. Omcanın orta kısmının açık kalmasınada dikkat etmek lâzımdır ki havalanması kolay temin edilmiş olsun. Herek usulünde hiç bıçak görmemiş olan aşı çubuklarının kuvvetine göre dağılış yerine 10-35 santim mesafe kalmak şartile kesilir. Bazı ahvalde (35) den fazla olarakda kesilebilir. Buradada dikkat edilecek nokta taksim yerininaçık kalmasıdır; bu suretle yukarıda söylediğimiz gibi asmanın havalanmasını temin etmiş oluruz.

Müteakip kesimlerde çubukların taşıya bileceği gözü vermekle beraber koltuklarada kuvvetlerine göre göz vermelidir. Gözü fazla verilmiş olan esmaların bozlamada zaif kalan filizlerin çıkarılmasile taşıya bileceği vesati miktarı vermiş oluruz. Aksi takdirde alınması lâzım gelen hasılâtı alamayız. Asmaların koruklarını silkmesi ve az üzüm vermesi gözlerinin az verilmiş olmasındandır. Bu hale biz asına azgınlık getirdi diyoruz. Bağları sovuga vurdurmamak için bilhassa Balıkesir gibi baharı mütehavvil olan yerlerde çubukların ucundaki gözler yapraklanmak üzere iken kesimi yapmak lâzımdır.

X
Bozlama

İsmindende anlaşıldığına göre, boz olan yani koruk taşımıyan filizlerin kesilmesidir. Asmanın gün doğu ve rüzgâr tarafındaki yaprakları alınarak havalanması temin olunur. Burada dikkat edilecek nokta havalanmasını temin edeceğim diye filizleri çıplak bırakmak hiç bir zaman doğru olmaz. Diger dikkat edilecek nokta asmanın gün batı yapraklarının fazla alınmaması, salkımların açıkta kalmamasıdır Aksi halde 1934 senesi [Balıkesir] bağlarında görmüş olduğumuz gün yanıklığı görülür. Kesimde olduğu gibi bozlamadada her asmanın nevine göre fazla veya az bozlamak lâzımdır.

[Şam, yedi viran asmaları bozlamadan fazla müteessir olurlar 934 senesi görülen yanıklıkların en fazlası bu asmalardadır.] Asmaların nevine göre olan ameliyatlar tecrübeler neticesi anlaşıla bilir. Her bağcının bağındaki asmanın istediği ameliyatı bilmesi şarttır Yaşlanmış bağlarda boz olan eyi filizler müteakip sene için bırakılır. bu suretle asmanın gençleşmesi temin edilmiş olur. Bağcılıkta gözetilecek noktaların en mühimmi muhite uyğun, hasılâtı fazla ve satıma elverişli asma nevilerini yetiştirmektir.

Muhite uyğun hasılâtı yüksek zirai mahsuller yetiştirmek millî iktisadın inkişafına hizmet etmektir.

XI
Bağlarımızda görülen marazlar

1 — Kuloroz hastalığı:
Bunun bulunduğu omcaların filizleri

ve yaprakları yeşil renğini gaip ederler Bu sararma hâdisesini ağarma ve daha sonra yaprakların, filizlerin kuruması takipeder. Bizim mıntakamızda bu hastalığı delicelerde, 1, 2, 3 senelik aşılarda görüyoruz. Bu maraz toprağın kireç miktarına uyğun olmayan Amerika çibuğunun dikilmesinden ileri gelir. Bu halin delicelerde görülmesi kirecin işlenmiş olan toprak kısmında fazla olmasıdır. Aşılarda görülmesi ise kirecin oldukca derinde olduğunu gösterir. Alt tabakasında kirec olan fakat sathında alâimi görülmeyen arazilerde ilk senelerde kuloroz hastalığı görülmez. Üçüncü, dördüncü hattâ beşinci senelerde, Amerikanın kökünün kirece ulaşmasile bu maraz görülür.

Memleketimizde Kuloroz marazına tutulmuş bağlara ve deliceliklere Horoz tepesinin sathı maillerinde tesadüf ediliyor. Kuloroz hastalığına tutulmuş delicelik ve Bağları köklemekten ve yerine mıntakamızın kirecine en çok mükavim olan "Rupestris du lot„ çibuğunu yetiştirmekden başka çare yoktur. İleride emeklerimizin boşuna gitmemesi için bidayette toprağımıza uygun Amerika çubuğu seçmeği ihmal etmememiz lâzımdır.

2 — Harlak hastalığı:

Bu maraz bizim mıntakamlzda olmamakla beraber başda geçtiği için bahsediyorum. Bu maraz oldukça yaşlı bağlarda görülür. Bu hastalığın bulunduğu omcanın özü kurur, filizler koruklarını silker ve yapraklar Kulorozda olduğu gibi rengini kaybeder ; bunu müteakip filiz ve yapraklar kurur. Harlaklı olan bir omcayı kabaklıyarak yani aşı yerinin üstünden kesilerek gençleştirilmeğe çalışılırsa da müsbet netice vermediği görülmüştür,

Harlaklı olan omcaları kökleyip yerine başka yetiştirmelidir.

Harlak hastalığı omcadan çıkarılması lâzım gelen iki kolun kökden ayrılması neticesi, omcanın böyükce olan yarayı kapatmaması yüzünden özün deliceye kadar kurumasını intaç eder ve dolayısile harlak hastalığı baş gösterîr. ileride omcaların bu felâkete maruz kalmamaları için aşının taksimatında dikkat edilmesi lâzım gelen nokta aşıyı fazla kollara ayırmamakdır. Herek usulünde üç cihete ayırmanın dört cihete ayırmağa nazaran daha eyi olması harlak hastalığının gelmek tehlikesi olmadığı içindir.

3 — Rutubetten gelen mantari hastalıklar:

Bahar ve ilk yaz yağmurlarını müteakip gelen sıcaklarda yaprakların alt kısımlarında pamuk liflerine müşabih görünürler Mantarların sporları hava dahilinde, her yerde mevcut olduğu içindir ki rutubeti, harareti bulunca derhal intaş ederler. Sporların her tarafda olmasının sebebi, mantar denilen bu süflü nebatların pek fazla spor tevlit etmeleri ve rüzgârlarla sporların kolayca nakil olunmalarıdır. Bizim memleketimizde gördüğümüz mantarî hastalıklardan biri 1933 senesi [İzmir Manisa, Kırkağaç, Balıkesir] havalisini kâmilen kaplıyan Pronospora yani Mildiyo dediğimiz hastalıktır Mildiyoya karşı mücadele Bordo bulamacı ile olur. Her sene filizler takriben bir, birbuçuk karış olduğu zaman [birinci bordo bulamacı verilmelidir] 15 - 20 gün sonra [ikinci bordo bulamacı] 15, 20 gün sonra [üçüncü bordo bulamacı] verilmelidir 1933 senesi gibi yağaşlık olursa yağaşı müteakip üçüncü bordo bulamacı verilir. Yağmur yağmadığı taktirde birinci, ikinci, üçüncü bordo bulamaçlarından başka verilmez.

Bordo bulamacının hazırlanması

	Su	Göz taşı	Kireç
Birinci bordo bulamacı	100 K.	1,5-2 K.	2 K.
İkinci » »	80 »	» » »	» »
Üçüncü »	60 »	» » »	»

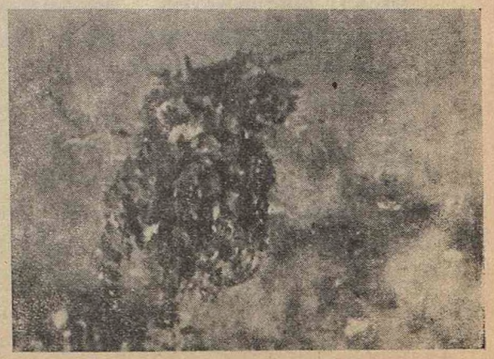

Rutubetten gelen diger bir hastalık ta küllemedir. Yapraklara un serpmiş gibi bir manzara arz eder. Bizim muhitimizde bu hastalık fazla görülmemektedir . bunun mücadelesinde kükürt kullanılır. Kükürt rüzgârsız çiğli sabahlarda serpilmelidir. Bordo bulamacı serisi tamamen tatbik olunursa külleme hastalığının da önü alınmış olunur.

Umumiyetle zirai nebatata gelecek olan tehlikeler evvelden düşünülerek nebatların tehlikelerden zarar görmiyecek veya az zarar görecek şekilde yetiştirilmesi göz önünde bulundurulur. bizlerde her sene gelmesi ihtimali fazla olan bu mantari hastalıklara karşı eyi bir cebhe alabilmemiz için, mantarların inkişafına sebep olan iki amilden[rutubet, hararet] birinin ortadan kaldırılması lâzımdır. Bunlardan harareti kaldırmak kuvvetimiz dahilinde değildir, binaenaleyh rutubeti kaldırmaktan başka çare yoktur. Omcaların altında olan rutubeti kaldırmak için, omcaları dağınık ve ortalarının rutubetli havayı çekecek vaziyette olması için keserken ve bozlarken açık bırakmak ve bordo bulamacı serisini tatbik etmek lâzımdır. Bu tetbirler neticesi bağlarımızı tufeyli olan mantarlardan kurtarmış oluruz.

Bütün eylikleri kendinde toplayan Herek usulü bu zararlardan da oldukca maaftır. Bizim yapacağımız ilk iş gelecek tehlikelere karşı tedbir almak şayet tehlike keldiği takdirde mücadele etmektir Geçen sene bağlarımıza gelen Mildiyo hastalığı tedbirsizliğimizin neticesidir. Evvelden omcalarımızı dağınık şekilde yetiştirmiş ve bordo bulamacı serisini tatbik etmiş olsaydık bu hastalıktan bağlarımız % 99 zarar görmezdi bağlarımızın topraklarından tam manasile istifade etmek istersek; yalnız turabı fevkanisi az olan araziler müstesna diger yerler için hasılât itibarile fazla olan, hastalıklara karşı mahfuz bulunan Herek usulünde bağ yetiştirmeliyiz.

Balıkesir, 15 - 9 - 934

Maniler

Derleyen:
A. Osman Balkır

Pençereden bakdığım
Mor karanfil takdığım
Gene aklıma geldi
Sağ kolunda yattığım

Pençeresi cam cama
Varın söylen amcama
Amcam kızını vermezse
Turşu kursun filcana

Saçım uzun tararım
Varmı size zararım
Ayıplaman komşular
Ben yarimi ararım

Sergen altında darı
Kızının benizi sarı
Beni yarden ayıran
Sırtı çocuklu karı

Ayna başında güller
Ne güzel söylenirler
Tena [Tenha] da konuşalım
Belki bizi görürler.

Ben gidiyom işte gör
Hayalinde, düşte gör
Kızları beğenmezken
Bir kötüye düş de gör

Bıçağı dikdim yere
Durduğum kanlı dere
Ben bu yari almazsam
Canlı girerim yere.

Çıkdım erik dalına
Bıçak kakdım beline
İki öpdüm, bir sıkdım.
Keyfim geldi yerine

Dam üstünde arılar
Suyu nerden alırlar

Genç oğlana varmışlar
Koca koca karılar.

Deniz dibinde midye
Yüzüğüm sana hediye
Gitdi yarim gelmedi
Saat geldi yediye.

Ellerinde gecere [1]
Açılmayor pençere
Aramızda düşman var
Nazlı yarim ne çare

Keklik gider iz olur
Kız potinin toz olur
Çok salınma yürürken
Karnındaki kız olur.

İnişden gel inişden
Memeleri gömüşden
Ben seni alacağım
Karışmasın enişten

Kalenin ardı pazar
İçinde yârim gezer
Elinde divit, kalem
Derdlere derman yazar.

Kalenin ardı pınar
Soksam ellerim donar
Ne kız oldum, ne gelin
Yüreğim ona yanar.

Kara kazan kalaylı
İçi dolu saraylı [2]
Oğlan çok para kazan
Kız alması kolay mı?

1— Eğrilen veya bükülen ipi geleve haline koymak için tahdadan yapılmış bir âlet.
2 — Hamur, ceviz ve yağlar yapılan bir çeşit tatlı

Vilâyet Matbaası Balıkesir

2 — Suhunet = Isığ
Örnek — Dünkü ısığ derecesi acaba ne idi?
3 — Vâd = Adanç
Vâdetmek = Adamak
Örnekler 1 - Yapamıyacağın işler için kimseye adançta bulunma:
2 - Adamak kolay, ödemek güçtür
4 — Reyiâm = Genoy
Örnek — Geçen yılın başlıca hadiselerinden biri, Almanyanın Sar genoyunda kazanmasıdır.
5 — Teberrû = Verit
Örnek — — Türk hava kurumuna veritte bulunmaktan kaçınan eyi bir Türk değildir.

Yirmi dokuzuncu Liste

1 — Tamir etmek = Onarmak
Tamir = Onarım
Örnekler: 1 - İstanbulda hemen bütün eski eserlerin onarıma ihtiyacı var.
2-Kırılan kalp onarılmaz
2 — Tamim = Genelge
Örnek — İç bakanlığının göçmenler hakkındaki son genelgesini okudunuzmu?
3 — Timsal = Sembol
Örnek — Atatürk Türk kurtuluşunun bütün davalarının sembolüdür
4 — Ekseriyet = Çoğunluk
Ekalliyet = Azınlık
Ekseriya = Çoğun, Çokvakit
Örnekler 1 - Fransada parlamento çoğunluğu Flandin'in önergesini reddetti
2 - Uluslar sosyetesinde azınlıklar meselesi her vakit ortaya konur, bir türlü kotarılmaz.
5 — Takrir = Dilerge
Örnek — Kültür bakanlığı bütçesi hakkında üç dilerge verilmiştir,

Otuzuncn liste

1 — İhmal etmek = Savsamak
İhmal = Savsa
Örnekler 1 - Hava işi savsaya gelmez
2 - İşini savsayan talihsizlikten bahsetmemeli
2 — İhtiyat = Saknı
İhtiyat etmek = Saknımak
Örnekler 1 - Hayır, o bu işte savsa değil, saknı göstermiştir.

2 - Kredi işlerinde saknıyan bankalara kızmamalıyız

3 — Kaide = 1 - Kural
2 - Duraç

Örnekler 1 - Bu cümle gramer kurallarına göre doğru değildir.
2 - Taksim anıtının mermer duraçını nasıl buluyorsunuz?

4 — Tarif etmek = Tanımlamak
Tarif = Tanım

Örnekler 1 - Bana ekonominin son tanımını söyler misiniz·
2 - Eğer yerinizi eyi tanımlıyabilseydiniz bu kadar arayıp sormazdım

5 — Teşettüt = Ayrılışma

Örnek — Yurt işlerinde fikir ayrılışması en büyük felâkettir

Otuz birinci liste

1 — Mevsuk = Doğru, belgin

Örnek — Bu haberin belginliğinde şüphe ediyorum.

2 — Kurunu ûlâ = İlkçağ
Kurunu vusta = Ortaçağ
Kurunu ahire = Sonçağ
Asrı hazır = Yeniçağ

3 — Asrî = Modern

4 — Zannetmek = Sanmak
Zan = Sanı

5 — Güzide = Seçkin

Otuz ikinci liste

1 — Şimal = Kuzey
Cenup = Güney
Şark = Doğu
Garp = Batı
Şimali şarkî = Doğu kuzeyi
Şimalî garbî = Batı kuzeyi
Cenubu şarkî = Doğu güneyi
Cenubî garbî = Batı güneyi
Şarkı şimalî = Kuzey doğusu [1]
Amerikayı cenubî = Güney amerikası

2 — Sual = Soru
İstintak = Sorgu
Mesele = Mesele (T.Kö.)

Örnekler 1 — Size bir soruda bulunmak istiyorum.
2 — Dün suçlular bütün sorguya çekildiler

3 — Hikâye = Öykü

örnek — Gazetelerin gündelik öykülerinde sanat degil, eğlence değeri aramalısınız.

[1] ötekilerde bunlara kıyaslanarak yapılabilir

4 — İhtimam etmek = Kayıtlanmak
İtina etmek = Özenmek
İtina = Özen

örnekler 1 — Bu işe daha eyi kayıtlanmanız lâzımdır.
2 — Yazınızda baştan başa özensizlik görünüyor

5 — İkametgâh = Konut
Mesken = Oturu

örnekler 1 — Herkes bulunduğu şehirde bir konut göstermek yükündedir.
2 — Hükûmet Ankarada işyarların otru meselesini de kotaracaktır

Otuz üçüncü liste

1 — Havayici zaruriye = Yaşatık

örnek — hükûmet yaşatık fiyatlarını içindirmek in elinden geleni yapıyor.

2 — Gıda = Besin
İaşe = Beslev

örnekler 1 — Çocuklar için süt en eyi besindir
2 — bir ordunun beslev meselesi en başta gelen işlerdendir.

3 — Gıpta = İmren

Örnek: İmren güzel bir şeydir.

4 — Haset = Günü

Örnek: Günü en çirkin huylardandır.

5 — Lutfu ihsan = Kayra

Örnek: Türk hava kurumuna yardımınız bir kayra değil bir ödevdir.

Otuz dördüncü liste

— Fıkra = 1 - Bölek
2 - Anlatık

Örnekler: 1 — Kanunun ikinci maddesinin üçüncü böleğinde...
2 — Yazınızın son böleğinde...
3 — Nasrettin hocain hangi anlatıklarını daha çok seversiniz

2 — Feragat = Özgeçi

örnek: Yurt işlerinde özgeçi ilk şartlardandır·

3 — Fikri takip = Güderge

örnek: Güdergesi olmıyaradam hiç bir işi başaramaz.

4 — Davet = Çağrı
Davetname = Çağrılık
Med'u = Çağrık, çağrılı

Örnekler: 1 — Yarın akşam için kaç çağrılık yolladınız?
2 — Dün akşamki parti çağrısında bulundunuzmu?
3 — Yarınki büyük şölene çağrılı (çağrık) mısınız?

5 — Ziyafet = Şölen

Otuz beşinci liste

1 — **Azm** = **Dölen**
Azmetmek = **Dölenmek**
Örnekler: 1 - Türk havasının güvenliğini sağlamağa dölendik
2 - Dölen ve dura başlıca kuvvetlerdendir . (sebat - dura)

2 — **Mania** = **Engel**
Mani = **Önge**
Örnekler: 1 - Yurt savgası işlerinde önümüze çıkan bütün engelleri yıkarız.
2 - Eğer bir öngeniz olmazsa yarın bana gelmenizi rica ederim.
3 - Yurt savgasında ne engel, ne önge dinleriz.

3 — **Mahreç** = 1 - **Çıkıt**
2 - **Sürüt**
Örnekler: 1 - Bu malın çıkıtı neresidir?
2 - Alman piyasası mallarımız için en eyi sürütlerden biri olmuştur.

4 — **Nailiyet, mazhariyet** = Ergi
Örnek: Sizinle konuşmak benim için en şerefli ergilerdendir.

5 — **Mecra** = 1 - Yatak
2 - Akağı
Örnekler: 1 - Nehir yatağını temizlemek
2 - Yağmur suları için akağı yapmak

Otuz altıncı liste

1 — **Makale** = Betke
Örnek: Tan gazetesinin ikinci betkeleri her vakıt iç işlerinden bahseder

2 — **Mahrum** = **Yoksun**
Mahrum etmek = **Yoksundurmak**
Mahrum olmak = **Yoksunmak**
Örnekler: 1 — Kaç zamandır sizin yoksunluğunuzu çekiyoruz.
2 — Bizi güzel yazılarınızdan yoksundurmayınız.
3 — Güzel yazılarınızdan yoksunuyoruz.

3 — **Fesat** = **Bozut**
Müfsit = **Bozutçu**
Örnekler: 1 — halk arasına bozut sokmak
2 — bozutçuluk etmek

4 — **İddia** = **Sava**
İddia etmek = **Savamak**
Dava = **Dava (T.Kö.)**
Örnekler: 1 — boş savalarla vakit kaybetme
2 — her kes boş savada bulunanların yanından kaçar

5 — **Cephe** = **Yöney**
Örnek: Yatak odanız evinizin hangi yöneyindedir .

Otuz yedinci liste

1 — **İbda** = Yaratı
Örnek: Yaratı kuvvetinden yoksun olandan büyük eser beklemeyiniz.

2 — **İhale etmek** = **Üstermek**
İhale = **Üsterim**
Örnek: Bu yolun kime üsterildiğini biliyor musunuz?

3 — **Güzergâh** = Geçek
Örnek: Vasıf Çınar bütün demiryolu geçeğinde kendini tanıyan ve tanımıyanlar tarafından selâmlanmıştır.

4 — **Seyahat** = Gezi
Seyyah = Gezen
Örnek: Gazetecilerimiz son Moskova gezisinden çok iyi duyuşlar getirdiler.

5 — **İntiba** = Duyuş

Otuz sekizinci liste

1 — **Mesmuat** = Duyuk
Örnek: Sofya aytarımızın duyuklarına göre..

2 — **Havadis** = **Bilget**
Haber = **Haber (T.Kö.)**

3 — **Hasılatı safiye** = **Özürüt**
Hasılatı gayri safiye = **Hamürüt**
Örnek: Bu kazancı özürüt mü, yoksa hamürüt üzerinden mi hesapladınız?

4 — **Iztırar** = Sıkınç
Örnek: Nasıl bir sıkınç sizi böyle hareket etmeğe sevketti?

5 — **Hulâsa** = **Özet**
Örnek: Başbakanın dünkü söylevinin iyi bir özetini isterim.

Otuz dokuzuncu liste

1 — **Hitap etmek** = Aytamak
Hitap = Ayta
Hatip = Aytaç
Örnekler: 1 — Güzel bir ayta, sırasında bir orduluk iş görür
2 — Bir sözmenle bir aytacı çoğun birbirinden ayırt etmiyoruz.

2 — **Muhatap** = Aytıç
Örnek: Bu meselede siz benim aytacım olamazsınız.

3 — **Menfaatprest** = Asığcıl
Örnek: Memleket işlerinde asığcıl olmayınız: özgeçi (feragat) gösteriniz.

4 — **Hissi kablelvuku** = **Önsezi**
Örnek: Bu felâketi, bir önsezi ile, çoktan bekliyordum.

5 — **Facia** = **Acın**
Örnek: Yoğuslavya Marsilya acınını unutamaz.

Kırkıncı liste

1 **Mahmi** = **Korunuk**
Tahtı himayede olan = Koruncak

Örnekler: 1 — Kimsenin korunuğu olmak istemem
2 - Büyük Britanya koruncaklarını sayarmısınız?

2 — **Mahzur** = Çekinek
Örnek: Bu işi yapmakta ne gibi çekinekler görüyorsunuz?

3 — **Menşe** = 1 - Çıkağ
2 - Köken
Örnekler: 1 - Bu malın çıkağı neresidir?
2 - Bu aylenin kökeni hakkında ne biliyorsunuz

4 — **Musahhih** = Düzeltici
Örnek: Bir gazetede ağır soravlardan biri de düzeltiçlerin üstündedir.

5 — **Havale** = Gönderi
Örnek: Bankanın 300 liralık gönderisini aldınız mı?

Kırk birinci liste

1 — **Maznun** = Sanık

2 — **Şahit** = Tanık

3 — **Hurafe** = 1 Urasa
2 (Evham ve hayalât)sanıka
Örnekler: 1 - Halkı urasalardan kurtarmak lâzımdır.
2 - Biz hesaplarımızı sanıklar üzerine kurmayız.

4 — **Hassasiyet** = Duyganlık
Örnek: Gazeteler hava savgası işinde büyük bir duyganlık gösterdiler

5 — **Şayanı dikkat** = Dikkat değer
örnek: Üslûbunuz dikkat değer bir gelişim içindedir.

Kırk ikinci liste

1 — **Katl** = Ölüt
Katil = Öldüren, ölütçü
Cinayet = Kıya
Cani = Kıyan, kıyacı
örnekler: 1 - Kadın yüzünden ölüt
2 - ölütçülerin sonu ölümdür.
3 - büyükdere kıyasını işliyenler tutulmuştur.

2 — **Hasret** = Özlem

3 — **Iştiyak** = Göresi
Müştak olmak = Göresi gelmek, göresimek
örnekler: 1 - özlem ve güresilerile size saygılarımı sunarım
2 - Sizi göresim geldi.

4 — **Zühul etmek** = Unutsamak
Zühul = Unutsa
örnek: Unutsa bağışlanabilir; savsa (ihmal) hoş görülmez.

5 — **Emanet** = İnam
Emanet etmek = İnamlamak
örnek: Atatürk'ün gençliğe en büyük inamı, Cümuriyettir.

Kırk üçüncü liste

1 — **Muvafık, mutabık** = Uygun
Muntabık = Uyuk
örnekler: 1 - Fikirlerimiz bibirine uygun değildir.
2 - Hareketiniz kanuna uygun değildir.
3 - Bu masanın ayakları yerlerine uyuk değildir

2 — **Müeyyide** = Berkite
örnek: Bütün kanunlar devrin savgasının birer berkitesi olmalıdırlar

3 — **Mükâfat** = Öden
örnek: Hayır ve hizmet işlerinde en büyük öden, vicdan rahatıdır.

4 — **Satıh** = Yüzey
örnek: Akşam üstü, su yüzeyindeki ışın (muzi) kırışıklara daldım

5 — **Münavebe** = Sıralaşma
örnek: Gece nöbetçileri aralarındaki sıralaşmaya göre çalışırlar.

Kırk dördüncü liste

1 — **Müşahede** = Görüm
Tarzı rüyet = Görüş
örnekler: 1 - Son Almanya gezisindeki görümleriniz hakkında bir konferans verirmisiniz?
2 - bu meselede görüşlerimiz ayrıdır

2 — **Mecmua** = Dergi
örnek: Niçin bizde fikir dergileri az çıkıyor?

3 — **Mazannei sû** = Karalı
örnek: Dün tutulduğunu yazdığımız adamın karalı takımından olduğu saptanmıştır.

4 — **Muaf** = Bağışık
Muafiyet = Bağışıklık
örnek: Gazete kâğıtlarının gümrük bağışıklığı kalktı

5 — **Muayene** = Bakı
örnek: Evlenecek olanlar doktor bakısından geçerler.

Kırk beşinci liste

1 — **Muhabir** = Aytar
Muhbir = Duymaç
örnekler: 1 - Tan gazetesinin Londra aytarı bildiriyor.
2 - Gazetelerin şehir duymaçları vardır.

2 — **Mukavemet** = Dayanık, dayanım
örnekler: 1 - bu kayığın bu kadar yüke dayanığı olduğundan şüpheliyim
2 - Düşman, büyük bir dayanımla harbetti.

3 — **Müvezzi** = Dağıtmaç
Tevzi = Dağıtım, dağıtma
örnekler: 1 - Gazete dağıtmaçları açıkgöz olmalıdırlar.
2 - Türkiye gazeteleri, kendi aralarında, bir dağıtım örgüt yapmak fikrindedirler.

4 — **Nekahat** = Eyiselik
örnek: bay . . . eyiselik devrini geçirmek üzere İstanbula gitti..

5 — **Namzet** = Aday
örnek: Gelecek kurultay seçiminde adaylığınızı koyacakmısınız?

Kırk altıncı liste

1 — **Muvakkat** = Süresiz, geçeğen
örnekler: 1 - Kûbada sık sık süresiz hükûmetler kurulur.
2 - bunlar geçeğen şeylerdir.

2 — **Râtıp** = Yaşak
Rutubet = Yaşaklık
örnekler: 1 - Yaşak yerlerde oturamam
2 - bahçede yaşaklık gittikçe artıyor.

3 — **Rütbe** = Erece
örnek: Dostum yarbaylık erecesindedir

4 — **Pâye** = Aşama
örnek: İnsan geçeğen aşamalarla değil, fikir düzeyinin yüksekliği ile öğünmelidir.

5 — **Sâye** = Güzey
örnek: Ancak sizin güzeyinizde bu aşamaya erdim.

Kırk yedinci Liste

1 — **Şayia** = Yayıntı
örnek: Halkı yayıntılarla sinirlendirmek doğru değildir.

2 — **Rivayet** = Söylenti
örnek: Sofyada dolaşan söylentilere göre hükûmet tekrar değişecektir.

3 — **Sulhperver** = Barışçıl
örnek: biz barışçılız, fakat aymaz değiliz

4 — **Gafil** = Aymaz, boş, dalgın

5 — **Rükn** = Örkün
örnek: Hükûmet örkünlerinden birinin söylediğine göre

Kırk sekizinci Liste

1 — **İhtikâr** = Vurgunculuk
Muhtekir = Vurguncu
örnekler: 1 - Fransız hükûmeti borsa vurgunculuğuna karşı sert davranıyor.
2 - Yaşatık maddelerinde vurgunculuk en ağır suçlardan olmak lâzımgelir.

2 — **Müsadere** = Alanç
Müsaderé = Alancetmek
Örnekler 1 - Osmanlı imparatorluğunun son zamanlarına kadar alanç usulü devam etti.
2 - Kanun emretmeksizin kimsenın malı alancedilemez.

3 — **Müsrif** = Savurgan
İsraf = Savurganlık
Örnekler: 1 - Savurganlığın sonu, avuç açmaktır.
2 - Savurgan iki yakasını bir araya getiremez.

4 — **Mülâhaza** = Düşün
Örnek: Bu işte ne düşünde olduğunuzu söylemediniz

5 — **Nasihat** = Öğüt
Nâsih = Öğütçen
Örnek: Öğütçenler çabuk baş ağrıtırlar

T. D. Tetkik Kurumundan:

Şimdiye kadar gönderilen 48 tane beşer kelimelik listenin basılması yolundaki çalışmanıza teşekkür ederiz. Kılavuz Komisyonunun bu listeler hakkındaki en son kararı şudur:

1 — Kılavuz tamamlanıp basılıncıya kadar gazete ve mecmualara yeni liste verilmiyecektir. Bundan ergemiz 48 listedeki karşılıkların iyice kullanılmasına ve bellenilmesine zaman bırakmaktır.

2 — Gazete ve meemualar 48 inci liste çıktıktan sonra bu listelerdeki bütün kelime ve karşılıkları örneksiz bir tek liste olarak basacaklar ve bu kelimelerin artık Osmanlıcalarının gazete ve mecmuaların hiç bir yerinde kullanılmamasını sağlıyacaklardır.

3 — Resmiğ bildiriğlerde devlet adamlarının söylev ve diyevlerindeki kelimeler olduğu gibi basılır.

4 — Anadolu Ajansı da telgraf çevirmenlerinde bu esaslara göre hareketeder.

48 inci listenin çıktığından sonraki ilk basında bu karar ile birlikte bütün kelimeler listesinin basılmasını ve ondan sonra da bu kararlara göre hareket edilmesini diler, saygılarımı sunarım.

A

Aleyh — Karşı
Aleyhteolmak — Karşı olmak
Aleyhinde söylemek — Karşı söylemek
Aleyhdar — Karşın
Azm — Dölen
Azmetmek — Dölenmek

Arz ve talep — Sunum ve istem
Acz — Eksinlik
Acz — duymak, âciz kalmak — Eksinmek
Âciz — Eksin
Âbide — Anıt

Askerî -- Süel (Militaire)
Asayiş ve emniyet--Güvenlik
Amerikayı cenubî — Güney Amerikası
Asrî — Modern
Asrı hazır --- Yeniçağ
Âmil (Müessir) -- Etke

B

Basiret -- Öngörü

Banliyö — Yöre

Beyanat -- Diyev

C

Cebhe - Yöney
Cinayet -- Kıya
Câni -- Kıyan, kıyacı

Cihet -- Yön
Cemiyet, şirket -- Sosyete
Cenubu şarkî - Doğu güneyi

Cenubu garbî -- Batı güneyi
Cenup --- Güney

Ç

Çarei hal — Çözge kotarma yolu

D

Davet — Çağrı

Davetname — Çağrılık

E

Emanet — İnam
Emanet etmek — İnamlamak
Efkârı umumiye — Kamay (kamuğ oy'dan)
Emrivâki — Olut

Ehemmiyet — Önem
Ehemmiyet vermek — Önem vermek
Ekseriyet — Çoğumluk
Ekalliyet — Azınlık

Ekseriya —Çoğun, çok vakit
Emvali gayri menkule - Taşıtsız mallar
Emvali menkule — Taşılı mallar

F

Feragat — Özgeçi
Faik, Mütefevvik — Üst, Üstün

Fikri takip — Güderge
Fıkra — 1 - Bölek, 2 - Anlatık

Fesat — Bozut
Facia — Acın
Fikri muzmer — Gütge

G

Gıda — Besin
Gıpta — İmren

Güzergâh — Geçek
Gafil — Aymaz, boş, dalgın

Garp — Batı
Güzide — Seçkin

H

Hakikat (T.Kö) — 1 Gerçek. gerçeklik — Verite 2 (Terim) gerçe, gerçeklik — Realite
Hasret — Özlem
Halletmek — 1 Eritmek 2 - Açmak, çözmek. 3 Kotarmak
Huzur ve sükûn — Baysallık
Hür (T. Kö.) — Özgen
Hâkim (Souveraine) — Egemen
Hâkimiyet — Egemenlik
Hayal — Hayal (T. Kö.)
Hakikî — 1 Gerçek, hakikiğ — Veritable, 2 Gerçel (Terim) — Reel
Havali — Dolay
Havayici zaruriye — Yaşatık
Hikâye — Öykü
Haset — Günü
Havadis — Bilget
Haber --- Haber (T. Kö.)
Hasılatı safiye -- Özürüt
Hasılatı gayri safiye - Hamürü
Hülâ Özet
Hitab tmek -- Aytamak
Hitab -- Ayta
Hatib -- Aytaç
Hissi kablelvuku -- Ö sezi
Havale -- Gönderi
Hurafe -- 1- Urasa, 2 (Evham ve hayalât) Sanıka
Hassasiyet --- Duyganlık

I

İztırar --- Sıkınç
İslah, Islahat -- 1 - Yeğritim, 2 - Arıtım
İslah etmek --- Yeğritmek
2 - Arıtmak

İ

İdare etmek - Yönetmek
İnkılâb -- Devrim
İstikamet --- Yönet
İstihlâk etmek = Yoğaltmak
İstihsal etmek — Üretmek
İtimad — Güven
İtimat etmek — güvenmek
İnkişaf ettirmek — Geliştirmek
İnkişaf etmek — Gelişmek
İstiklâl — Erkinlik, Bağınsızlık
İktifa etmek = izdemek
İhmal — Savsa
İsraf — Savurganlı
İhtiyat - Saknı
İhtiyat etmek -- Saknımak
İhmal etmek -- Savsamak
İfşaat -- Gizaçı
İfşa etmek — Gizaçmak
İmtihan -- Sınaç
İktidar - Erk (Puissance)
İktisab -- Edinç
İktisab etmek - Edinmek
İktifa etmek - Yeter bulmak, yetsinmek
İntihap etmek -- Seçmek
İntihap -- Seçim
İhtisas -- Uzuğ
İhtimam etmek -- Kayıtlanmak
İtina etmek -- Özenmek
İtina -- Özen
İkametgâh -- Konut
İstintak -- Sorgu
İaşe -- Beslev
İbda -- Yaratı
İddia -- Sava
İddia etmek -- Savamak
İntiba -- Duyuş
İhale etmek - - Üstermek
İhale --- Üsterim
İştiyak - Göresi
İhtikâr -- Vurgunculuk

K

Kıdem = Öncülük
Katl — Ölüt
Katil --- Öldüren, ölütçü
Kurunu ûlâ — ilkçağ
Kurunu vusta — Ortaçağ
Kurunu ahire -- Sonçağ
Kaide 1 Kural, 2 - Duraç
Kuvvei inbatiye — Bitelge

L

Lehte, lehinde — Yana
Lehte olmak — Yana olmak
Lehinde söyleme — iyiliğini söylemek
Lehdar -- Yanat
Lütfü ihsan --- Kayra

M

Muvafık = 1 Oydaşık 2 Onav 3 Yerinde, uygun
Muvafakat etmek -- Oydaşmak
Muhalif — Ayrışık
Muhalefet etmek — Ayrışmak
Müteahhit - Üstenci
Malzeme — Gereç
Mesken = Otru
Müsavebe — Sıralaşma
Müşahede — Görüm
Mecmua — Dergi
Mazannei sû — Karalı
Muaf -- Bağışık
Muafiyet --- Bağışıklık
Muayene - Bakı
Muhabir -- Aytar
Muhbir -- Duymaç
Mukavemet -- Dayanık, dayanım
Müvezzi -- Dağıtmaç
Mecra --- 1 Yatak 2 --- Akağı
Makale -- Betke
Mania --- Engel
Mani — Önge
Mahreç — 1- Çıkıtı, 2- Sürüt
Müstehlik -- Yoğaltman
Mahsul (genel olarak) — Ürüt, ürün
Müstahsil — Üretmen
Merhale — Yüğrüm
Mühim — Önemli
Merasim — Tören
Müsavi — Eşit
Müsavat — Eşitlik
Mürebbi — Egitmen
Mektep — Okul (Okula)
Muallim — Öğretmen
Mütehassıs — Uzman
Muhtelif — Türlü
Müteferrik — Ayrık
Muhit — 1 - Çevre, 2 - Çeven
Müstacel — Evgin
Mülkî — Sivil
Mamur — Bayındır
a) Mamuriyet -- Bayındırlık
b) Nafıa
Müstakil -- Erkin, Bağınsız
Mevsuk -- Doğru, belgin
Mukallid -- Benzetçi
Musibet — Sınat
Mesahai sathiye — Yüzölçü
Münevver — Aydın
Müessir — Etkin, dokunaklı
Meyl, temayül — Eğilim, eğginlik
Mütemayil — Eğgin
Mevkii iktidar — Erke (Pouvoir)
Müktesebat - Edinçler
Mükteseb — Edinek
Muhayyele - Sanay
Müdevven -- Dergin
Mesuliyet -- Sorav
Matbuat -- Basın
Maksat -- Erge
Manzara -- 1 - Görey (paysage) 2 - Görünüm, görün (aspeci)
Müntehib - Seçmen
Müntehab, güzide - Seçkin
Mütevazin -- Denk, dengeşik
Muvazene - Denge
Merkezi siklet -- Dengey
Mütekaddim -- Önceki, öngelen
Mesele -- Mesele (T.Kö.)
Med'u -- Çağrık, çağrılı
Müfsit — Bozutçu
Mahrum — Yoksun
Mahrum etmek — Yoksundurmak
Mahrum olmak - Yoksunmak
Mesmuat — Duyuk
Muhatab — Ayrıç
Menfaatperest -- Asığcıl
Mahmi -- Korunuk
Mahzur -- Çekinek
Menşa -- 1 Çıkağ 2 - Köken
Musahhih -- Düzeltiç
Maznun — Sanık
Müştak olmak -- Göresi gelmek, göresimek
Muvafık, Mutabık -- Uygun
Muntabık -- Uyuk
Müeyyide -- Berkite
Mükâfat -- Öden
Muvakkat -- Süresiz, geçeğen
Mülâhaza -- Düşün
Muhtekir -- Vurguncu
Müsadere -- Alanç
Müsadere etmek --- Alançetmek
Müsrif -- Savurgan
Manâ -- Anlam
Müzakere -- Görüşme, görüşü
Münakaşa -- Aytışma

N

Nezaret - Görü
Nezaret --- Gözet
Nailiyet, Mazhariyet -- Ergi
Nekahet -- Eyiselik

Namzet -- Aday
Nasihat — Öğüt
Nâsih ... Öğütçen
Nutuk -- Sölev

Nümayiş — Gösteriş
Nakliyat --- Taşın
Neşriyat — Yayın

P

Pâye --- Aşama

R

Rekabet etmek— Önürdeşmek
Rakabet --- Önürdeşme
Rakip ... Önürdeş
Rükn = Örkün

Rivayet --- Söylenti
Rutubet --- Yaşlık
Rütbe — Erece
Ratib — Yaş

Reyiâm = Genoy
Refah — Genlik

S

Sâye --- Güzey
Sevk (T. Kö.)
Sevk ve idare --- Güdüm, Güdem
Sevk ve idare etmek --- Güdemek
Sevki tabiî --- İçgüdü
Safha --- Evre
Seciye --- Ira
Sonuç --- Netice

Serbest --- Özgen
Sınaî --- Endüstri
Suhunet --- Isığ
Sebat ... Dura
Salâh ... Yeğrim
Salih --- Yarar, Elverişli
Salâh bulmak --- Yeğrimek
Sahibi iktidar --- Erkmen (Puissant)
Seviye --- Düzey

Sukutu hayal --- Umusa
Sukutu hayale uğramak --- Umusamak
Sadık --- Bayrı
Sadakat --- Bayrılık
Sual -- Soru
Seyyah -- Gezen
Seyahat -- Gezim
Satıh -- Yüzey
Sulhperver -- Barışçıl

Ş

Şahit -- Tanık
Şayanı dikkat - Dikkatedeğer
Şayia -- Yayıntı

Şark - Doğu
Şarkı şimali -- Kuzey doğusu
Şimal -- Kuzey

Şimali şarkî - Doğu kuzeyi
Şimali garbî -- Batı kuzeyi

T

Tayin -- 1 - Belit, 2 - Atama
Tekâmül -- Evrim
Tekâmül etmek -- Evrinmek
Tayin etmek -- 1 - Belitmek
2 - Atamak
Takdir etmek -- Değerlemek

Tadil etmek -- 1 Değişkemek
2 Azaltmak
Tadil Değişke
Terbiye etmek — Eğitmek
Terbiye (education) -- Eğitim
Teminat — İnanca

Temin etmek: 1 İnançlamak, inan vermek
2 - Sağlamak
3 - Elde etmek
Tarif etmek -- Tanımlamak
Teşettüt -- Ayrılışma

Tamir -- Onarım
Tamim -- Genelge
Timsal -- Sembol
Teberru -- Verit
Tamir etmek --- Onarmak
Taklid etmek --- Benzetmek
Taklid --- Benzet
Tefrika -- Bölem -- Feuilleton
Tefrika (nifak anlamına) -- Ayırgı
Tesir etmek -- Etkimek
Tesir -- Etki
Tezahür -- Gösteri, gösterim
Tesid etmek -- Bayramak
Tilmiz, şakirdimarifet --- İzdemen
Tedvin etmek -- Dergimek
Tefevvuk etmek — Üst gelmek, Üst olmak
Tefevvuk --- Üsgelme, Üstolma, üstünlük
Tekaddüm etmek -- Öngelmek

Tahtı himayede olan -- Koruncak
Tarzı rüyet -- Görüş
Tevzi - Dağıtım, dağıtma
Teatiyi efkâr etmek -- Oylaşmak
Teatiî efkâr --- Oylaşma
Tecrübe -- Deneç
Tecrübe etmek -- Denemek
Tahlil etmek -- Çözelemek
Tahlil -- Çöze
Tahlilî -- Çözel
Tarzı hal, sureti tesviye -- Anlaşıt
Tesanüt -- Dayanışma
Tevazün -- Denklik
Tarzı rüyet -- Görüş
Ticaret -- Tecim
Tüccar -- Tecimer
Ticarî -- Tecimel
Tevzin etmek -- Denkleştirmek, dengeştirmek
Tezat --- Karşıtlık

Telif etmek --- Bağdamak
Tasvib etmek --- Onamak
Tasdik etmek --- Onaylamak
Tasdik --- Onaylama
Taziyet --- Başsağlığı
Taziyet etmek -- Başsağlamak, başsağlığı dileğinde bulunmak, başsağlığı dilemek
Tahkik etmek --- Gerçinlemek
Tahkik, tahkikat ---Gerçin
Teahhüt -- Üstencilik
Taahhüt --- Yüken
Taahhüt etmek --- 1 - Yükenmek, 2 - Üstenmek
Tahakkuk etmek -- 1 - Gerçekleşmek, gerçeleşmek, 2 - kesinlenmek
Tahkkuk ettirmek -- 1 - gerçeleştirmek, gerçekleştirmek 2 - Kesinlemek

V

Viche (direktif) — Yönerge
Vâd --- Adanç
Vadetmek -- Adamak

Vecibe -- Düşerge
Vesaiti nakliye — Taşıt (taşınma araçları)

Vasıta -- Araç
Vazife - Ödev

Y

Yevmi mahsus — Bayragün

Z

Zıt -- Karşıt
Zelzele -- Teprem
Zaruret --- Zorağ, Kıstam

Ziyafet -- Şölen
Zühul etmek --- Unutsamak
Zühul -- Unutsa

Zan --- Sanı

Resmi Makam ve Daireler

Resmiğ terimlerin öz Türkçede kabul edilmiş karşılıklarını aşağıya koyuyoruz:

Reisicumhur = Cumur Başkanı

Riyaseti Cümhur = Cumur Başkanlığı

Büyük Millet Meclisi = Kamutay

Heyeti Vekile = Bakanlar Kurulu

Başvekil = Başbakan

Adliye Vekili = Tüze Bakanı

Millî Müdafaa Vekili = Sü Bakanı

Hariciye Vekili = Dış Bakanı

Dahiliye Vekili = İç Bakanı

Maliye Vekili = Finans Bakanı

Gümrük ve İnhisarlar Vekili = Gümrük ve Tekitler Bakanı

Nafıa Vekili = Bayındırlık Bakanı

İktisat Vekili = Ekonomi Bakanı

Maarif Vekili = Kültür Bakanı

Ziraat Vekili = Tarım Bakanı

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekili = Sağlık ve Soysal Yardım Bakanı

Erkânı Harbiyei Umumiye = Genel Kurmay

Şurayı Devlet = Danıştay

Mahkemei Temyiz = Yargutay

Divanı Temyizi Askerî = Süel Targutay

Şurayı Askerî = Süel Danıştay

Reis vekili = Asbaşkan

Kâtibi Umumi = Genel Sekreter

Müsteşar = Yönetker

Divanı riyaset = Başkanlık kuru

İdare âmiri = Kestör

Müdürü umumî = Genel direktör

Müdür = Direktör

Vilâyet = İl

Vali = İlbay

Kaza = İlçe

Kaymakam (kaza kaymakamı) = İlçebay (ilcebay)

Nahiye = Kamun

Nahiye müdürü = Kamunbay

Belediye = Uray

Belediye reisi = Şarbay

Belediye riyaseti = Şarbaylık

Belediye meclisi = Şar kurulu

Şehir = Şehir

Kasaba = Kent

İdare = Yönetim, Yönetke

Emniyeti Umumiye = Ka. muğ güven

Heyeti umumiye = Genkurul

Kalemi mahsus = Özel Büro

Levazım = Gereç

Evrak = Arşiv

Muhasebe = Sayış

Muhasebeci = Sayışman

Neşriyat = Yayın

Daire müdürü = Çevirgen Direktörü

Şube Müdürü = Bölüm direktörü

Mümeyyiz = Kalembaşı

Memur = İşyar

Kâtip = Sekreter, Betimen

Muavin = Yar

Reis muavini = Yarbaşkan

Müdür muavini = Yar Direktör

Müddei = Savaman

Müddei Umumi = Genel Savaman

Rütbe ve Birlikleri Öz Türkçe Karşılıkları

S. No:	Türkçe	Osmanlıca
1	Er	Nefer
2	Erat (cemi olarak)	Efrat
3	Asker	Asker
4	Erbaş	Küçük zabit
5	Onbaşı	—
6	Çavuş	—
7	Üşçavuş	Başçavuş muavini
8	Başçavuş	—
9	Yarsubay	Zabit vekili
10	Subay	Zabit
11	Asteğmen	Mülâzım
12	Teğmen	Birinci mülâzım
13	Yüzbaşı	—
14	Önyüzbaşı	Kıdemli yüzbaşı
15	Binbaşı	—
16	Yarbay	Kaymakam
17	Albay	Miralay
18	Tuğbay	Liva kumandanı miralay
19	Tuğgeneral	Liva kumandanı mirliva
20	Tümgeneral	Fırka kumandanı mirliva
21	Korgeneral	Kolordu kumandanı ferik
22	General	Birinci ferik
23	Mareşal	Müşir
24	Komuta	kumanda
25	Komut	Kumanda
26	Komutan	Kumandan
27	Komutanlık	Kumandanlık

S. No:	Türkçe	Osmanlıca
28	Manga komutanı	Manga kumandanı
29	Bölük komutanı	Bölük »
30	Tabur komutanı	Tabur »
31	Alay komutanı	Alay »
32	Grup komutanı	Grup »
33	Tuğ komutanı	Liva »
34	Tüm komutanı	Fırka »
35	Kor komutan	Kolordu »
36	Orkomunan	Ordu kumandanı
37	. . . grubu kamutanı	. . . grubu kumandanı
38	. . . Başkamutanı	. . . Baş kumandanı
39	Başbuğ	Başkumandan
40	Tuğay	Liva
41	Tümen	Fırka
42	Grup	Grup
43	Subaylar	Zabitan
44	Üstsubaylar	Ümera
45	Generallar	Erkân
46	Üst	Mafevk
47	Ast	Madun
48	Kurmay	Erkânı harbiye
49	Genel kurmay	Erkânı harbiyei umumiye
50	Orkurmay	Ordu erkânıharbiyesi
51	Korkumay	Kolordu erkânıharbiyesi
52	Tumkurmay	Fırka erkânıharbiyesi
53	KurGay subay	Erkânıharp zabiti

Partimizin kurullarinin öz Türkçe adları

Kısa	Türkçe	Osmanlıca
Büyük Kurultay	Büyük kongre	
Kongre	İl,Ilçe,Kamun,Ocak kongreleri	
Genbaşkur	Genel Başkanlık divanı	Umumî reislik divanı
Gen yön kurul	Genel yönetim kurulu	Umumî idare heyeti
İl yön kurul	İl yönetim kurulu	Vilâyet idare heyeti
İlçe yön kurul	İlçe yönetim kurulu	Kaza idare heyeti
Kamun yön kurul	Kamun yönetim kurulu	Nahiye idare heyeti
Ocak yön kurul	Ocak yönetim kurulu	Ocak idare heyeti
Onur kur	Onur kuru	Haysiyet divanı
Parti kur	Parti kur	Parti divanı
Genel kurul	Genel kurul	Heyeti Umumiye

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Halkevi Köycüler Şubesi Neşriyatından :

1 — Köy kitabı — Yazan : İlbay Salim Gündoğan

Halkevi Dil, Tarih, Edebiyet Şubesi neşriyatından:

1 — Öz Türkçe adlar — Derleyenler : Abdi Ağabey oğlu, Şevki Işıkman
2 — Çepniler (Balıkesirde) — Yazan : Çağış kamunu kamunbayı H. Akay
3 — Balıkesir inanmaları — derleleyen : Öğretmen Osman Balkır

Kaynak Neşriyatından :

1 — Kaynağın 1-12 Sayısı Birinci cilt
2 — » 13.24 » İkinci »
3 — Balıkesirde Bağcılık — Yazan : Kepsütlü oğlu Halil İbrahim

Balıkesir İl Basım yerinde basılmıştır

Türk Tarihî Tetkik Cemiyeti Başkanlığına

Ankara

Sayısı 15 kuruştur